Ушбу сонда:
2 БУЮК ЎЗГАРИШЛАР АРАФАСИДА
3 ҲАҚ-ҲУҚУҚИМИЗНИ БИЛАЙЛИК ВА УНИ ҲИМОЯ ҚИЛА ОЛАЙЛИК!
4 Инсон номига иснод. МОЛ ЎҒРИСИ

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ — ОЛИЙ БАХТ
O'ZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI — FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ISHONCH

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ
2000 йил 25 январ, сешанба № 13 (845)
СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ПРЕЗИДЕНТ МОСКВАГА ЖЎНАБ КЕТДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлатлари раҳбарларининг 24-25 январ кунлари бўлиб ўтадиган олий даражадаги учрашувида иштирок этиш учун Москвага жўнаб кетди.

(ЎзА)

ОЗОД ВА ОБОД ВАТАН, ЭРКИН ВА ФАРОВОН ҲАЁТ — ПИРОВАРД МАҚСАДИМИЗ

Ўтган йилнинг декабр ойида сайланган иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси 22 январ куни Тошкентда ўз ишини бошлади.

Парламент биринчи сессиясининг биринчи йиғилишида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов иштирок этди.

Йиғилишда Вазирлар Маҳкамаси аъзолари, республика ташкилотларининг раҳбарлари, Марказий сайлов комиссияси аъзолари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди судьялари, чет давлатларнинг элчилари ва дипломатик корпус вакиллари, хорижий ва республика оммавий ахборот воситаларининг мухбирлари ҳозир бўлди.

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ Олий Мажлис биринчи сессиясининг биринчи йиғилишини Марказий сайлов комиссияси раиси Н.Комилов очди.

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси биринчи сессиясининг биринчи йиғилиши тўғрисида

АХБОРОТ

Депутатлар парламент биринчи йиғилишининг кун тартибини тасдиқладилар.

Олий Мажлисга ўтказилган сайлов якунлари тўғрисидаги ахборот юзасидан Марказий сайлов комиссиясининг раиси Н.Комилов сўзга чиқди. У сайланган депутатларни қизғин табриклаб, қонунчилик фаолиятида уларга муваффақиятлар тилади.

Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига расмий киришиш маросими иккинчи чақириқ парламенти ишидаги тарихий онлар бўлиб қолди.

Марказий сайлов комиссиясининг раиси депутатлар олдидаги ўз сўзида кенг демократик асосда бўлиб ўтган Президент сайловининг улкан аҳамиятини алоҳида таъкидлаб ўтди. 26 мамлакатдан келган 120 дан ортиқ халқаро кузатувчи сайлов кампанияси демократик тамойиллар асосида ўтганлигини эътироф этди. Бу муҳим ижтимоий-сиёсий тадбир оммавий ахборот воситаларида кенг ёритилди. Халқнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин изҳор этиши натижасида Ислом Каримов сайловчиларнинг 91,9 фоиз овозини олди.

Марказий сайлов комиссиясининг раиси залда ҳозир бўлганлар номидан Ислом Каримовни юксак ва масъулиятли лавозим – Ўзбекистон Республикаси Президентлигига сайланганлиги билан қизғин муборакбод этди ҳамда унга Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб сайланганлик тўғрисидаги гувоҳномани топширди.

Шундан сўнг сўзга чиққан Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судининг раиси Б.Эшонов алоҳида таъкидлаб айтдики, Президент сайлови Конституция ҳамда "Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида"ги Қонун талабларига, шунингдек, чинакам демократия ва қонунийлик принциплари ҳамда нормаларига тўла мувофиқ ҳолда ўтди. У Ислом Каримовнинг халқ томонидан бевосита, умумий, тўғридан-тўғри, эркин ва тенг сайловда яширин овоз бериш йўли билан Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб сайланганлигини Конституциявий суд тасдиқ этганлигини маълум қилди. Сайловда Ўзбекистон фуқароларининг сайлов ҳуқуқлари кафолатлари қатъий таъминланди.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 92-моддасига мувофиқ Президент Ислом Каримов қуйидаги мазмунда қасамёд қилди: "Ўзбекистон халқига садоқат билан хизмат қилишга, республиканинг Конституцияси ва қонунларига қатъий риоя этишга, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига кафолат беришга, Ўзбекистон Республикаси Президенти зиммасига юклатилган вазифаларни виждонан бажаришга тантанали қасамёд қиламан".

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янграйди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов депутатлар олдида маъруза қилди. (Қуйида маъруза матни эълон қилинмоқда).

Шундан сўнг парламент ишида танаффус эълон қилинди.

Олий Мажлис "Рада-Мажлис" овоз бериш электрон тизими ишини назорат қилиш учун депутат М.Миралимов бошчилигида депутатлар махсус гуруҳини тузди.

Парламентнинг биринчи йиғилишига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича депутатлар ишчи гуруҳининг раҳбари А.Турсунов Олий Мажлис Раиси номзоди юзасидан сиёсий партиялар фракциялари ҳамда ҳокимият вакиллик органларидан ва сайловчилар ташаббускор гуруҳларидан сайланган депутатлар блоклари раҳбарлари билан келишилган таклифни киритди.

Депутат Э.Халилов яширин овоз бериш йўли билан Олий Мажлис Раиси этиб сайланди.

Олий Мажлис Раиси юксак ишонч учун депутатларга миннатдорлик билдирди ҳамда мамлакат қонун чиқарувчи олий ҳокимият органи иши янги давр талабларига, мустақил Ўзбекистонни ривожлантиришнинг стратегик йўлига ҳамиша монанд бўлиши учун бор куч, билим ва тажрибасини сафарбар этишга сўз берди.

Шундан сўнг сессияга Э.Халилов раислик қилди. Унинг таклифига биноан Б.Бугров ва Ф.Муҳитдинова Олий Мажлис Раисининг ўринбосарлари этиб сайландилар.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 84-моддасига мувофиқ Олий Мажлис Раисининг ўринбосарларидан бири Қорақалпоғистон вакили — Олий Мажлис депутати бўлади. Қорақалпоғистон Республикасидан сайланган Олий Мажлис депутатларининг тавсиясига биноан, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси Т.Камолов Олий Мажлис Раисининг ўринбосари этиб сайланди.

Ишчи гуруҳи раҳбари А.Турсуновнинг таклифига биноан Олий Мажлис парламент қўмиталари ва комиссияларининг таркибий тузилмасини тасдиқлади.

Парламент биринчи йиғилишида кўриб чиқилган масалалар юзасидан сўзга чиққан депутатлар — Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси А.Орипов, Ўзбекистон халқ шоири Э.Воҳидов, Тошкент Шарқшунослик институти ректори Н.Иброҳимов, Олмалиқ кон-металлургия ҳиссадорлик жамияти раиси В.Сигедин, Шаҳрисабз туманидаги 2-шифохона бош шифокори П.Бадалбоева, сайловчилар ташаббускор гуруҳларидан сайланган Олий Мажлис депутатлари блокининг раҳбари, Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий марказ ректори А.Саидов сўзга чиқиб, Президент Ислом Каримовни лавозимга киришганлиги билан чин юракдан табриклаб, мамлакатни янада ривожлантиришнинг ўз маърузасида таклиф этган дастурини қизғин қўллаб-қувватладилар ҳамда давлат раҳбарини Олий Мажлиснинг янги таркиби ўтказилаётган ислоҳотларни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш учун бор куч ва ғайратини сафарбар этади, деб ишонтирдилар.

Йиғилиш сўнгида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Шу билан иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи йиғилиши ўз ишини якунлади. Олий Мажлиснинг биринчи сессияси қисқа муддатли танаффусдан сўнг ўз ишини давом эттиради.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг
ҚАРОРИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раисини сайлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Эркин Ҳамдамович ХАЛИЛОВ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси этиб сайлансин.

Тошкент шаҳри,
2000 йил 22 январ.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг
ҚАРОРИ

Б.И.Бугровни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари этиб сайлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Борис Иванович БУГРОВ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари этиб сайлансин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси
Э. ХАЛИЛОВ

Тошкент шаҳри,
2000 йил 22 январ.

* * *

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг
ҚАРОРИ

Ф.Ф.Муҳитдиновани Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари этиб сайлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Фарруха Фахриддиновна МУҲИТДИНОВА Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари этиб сайлансин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси
Э. ХАЛИЛОВ

Тошкент шаҳри,
2000 йил 22 январ.

* * *

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг
ҚАРОРИ

Т.Камоловни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари этиб сайлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Тимур КАМОЛОВ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Раисининг ўринбосари этиб сайлансин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси
Э. ХАЛИЛОВ

Тошкент шаҳри,
2000 йил 22 январ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ
ҚАРОРИ

2000 йилда нақд пул эмиссияси даражаси ва касса режасининг параметрлари тўғрисида

Нақд пул муомаласини янада мустаҳкамлаш, республика минтақаларида нақд пул муомаласининг аҳволи учун раҳбарлар ва мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини ошириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Қорақалпоғистон Республикасида, вилоятлар, Тошкент шаҳар, шаҳарлар ва туманлар бўйича умуман 2000 йилда ва йилнинг I чорагида нақд пул маблағлари эмиссияси даражасининг чекланган параметрлари ва касса режасига розилик берилсин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси, вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимлари белгиланган нақд пул маблағлари эмиссияси даражасининг чекланган параметрлари ва касса режалари бажарилиши устидан қаттиқ ва амалий назоратни таъминласинлар.

2. Белгилансинки, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси, вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимлари истеъмол бозорининг зарур товарлар билан тўлдирилиши, нақд пул тушумлари таъминланиши ва аҳолига иш ҳақи, пенсиялар, нафақалар ва бошқа тўловларнинг ўз вақтида тўланиши учун шахсан жавоб берадилар.

3. "Ўзбексавдо", "Ўзбекбирлашув" компаниялари, "Ўзавтотранс" давлат корпорацияси, "Ўзбекистон ҳаво йўллари" миллий авиакомпанияси, "Ўзбекистон темир йўллари" давлат-акционерлик компанияси, "Тошшаҳарйўловчитранс" давлат уюшмаси, Ўзбекистон почта ва телекоммуникациялар агентлиги, Ўзбекистон Республикаси Коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги, савдо тармоғига эга бўлган ва аҳолига пулли хизматлар кўрсатувчи бошқа вазирликлар ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва шаҳарлар ҳокимликлари маҳаллий бозорларни зарур турдаги халқ истеъмол товарлари билан таъминлаш ва пулли хизматлар соҳасини кенгайтириш бўйича аниқ чора-тадбирлар кўрсинлар.

4. Вазирлар Маҳкамаси комплекслари раҳбарлари мазкур қарорнинг бажарилиши барча даражадаги коллегиал органлар мажлисларида мунтазам равишда кўриб борилишини таъминласинлар, тасдиқланган касса режаларининг бажарилиши таъминланиши учун масъул бўлган мансабдор шахслар ва мутахассисларга нисбатан моддий рағбатлантириш ва уларнинг жавобгарлигини оширишнинг белгиланган усулларини қўлласинлар.

5. Давлат солиқ қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси хўжалик юритувчи субъектлар томонидан товарлар сотилиши, ишлар бажарилиши ва хизматлар кўрсатилишидан тушган нақд пул тушуми ўз вақтида ва тўлиқ топширилиши таъминланиши устидан назоратни кучайтирсинлар.

6. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига 2000 йилнинг кейинги чораклари учун нақд пул эмиссияси даражаси ва касса режаларининг аниқлаштирилган параметрларини навбатдаги чорак бошланишидан 10 кун олдин Вазирлар Маҳкамасига тасдиқлаш учун киритиш тавсия этилсин.

7. Пул-кредит сиёсати бўйича республика комиссияси мазкур қарорнинг бажарилишини ҳар ойда кўриб борсин ва нақд пул маблағлари эмиссияси даражаси ва касса режасининг белгиланган чекланган параметрларининг бажарилиши учун мансабдор шахсларни рағбатлантириш ва уларнинг жавобгарлигини ошириш юзасидан, шунингдек прогноз кўрсаткичларнинг амалда бажарилишини ҳисобга олган ҳолда уларга тузатиш киритиш бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

8. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Ў.Султонов ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раиси Ф.Муллажонов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2000 йил 22 январ.

Президент Ислом Каримовнинг иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессиясидаги маърузаси

Азиз ватандошлар!
Ҳурматли халқ депутатлари!
Муҳтарам меҳмонлар!

Аввало, мана шу юксак ва мўътабар минбардан туриб, менга катта ишонч билдириб, мамлакат Президентлигига сайлаган барча сайловчиларга, бутун халқимизга чин қалбимдан самимий миннатдорлик изҳор этишга ижозат бергайсизлар.

Буни фақат расмий нуқтаи назардан айтилган гап деб билмаслигингизни, балки менинг юрак-юрагимдан чиққан дил изҳори, деб қабул қилишингизни истайман.

Ўзимнинг бу юксак лавозимга сайланишимни мен қандайдир шахсий ғалаба ёки ютуқ деб эмас, балки мустақиллик йилларида изчил олиб бораётган ташқи ва ички сиёсатимизнинг тантанаси, халқимизнинг ўзи танлаб олган тараққиёт йўлига қатъий ишончидан яна бир далолат, деб биламан.

Сайловолди жараёнларида, сайловлар чоғида оддий сайловчилар, оддий фуқаролар томонидан билдирилган фикрлар, бошидан турли синовларни кечирган, кўп-кўп раҳбарларни кўрган, бир сўз билан айтганда, ҳаётнинг барча аччиқ-чучугини татиган кишиларнинг чин кўнгилдан айтган сўзларини эшитиб, одамнинг қалбини беихтиёр шундай бир туйғу, ҳис-сиёт чулғаб олар эканки, буни сўз билан ифода қилиш қийин.

Шу фурсатдан фойдаланиб, мана шу тарихий дақиқаларда бутун халқимизга қалбимдаги тўлиб-тошиб турган гапларимни айтмоқчиман: менга билдирган ҳурмат-эҳтиромингизни, юксак ишончингизни қадрлайман, умрбод юрагимда сақлайман.

Мен ҳаётимни сизларсиз асло тасаввур қилолмайман. Сизларнинг тақдирингиз – менинг тақдирим. Сизларнинг бахтингиз – бу менинг бахтимдир.

Муҳтарам халқ ноиблари!

Бугун биз мустақил давлатимиз ва жамиятимиз ҳаётида муҳим ўрин ва мавқега, юксак обрўга эга бўлган, Ватанимиз тараққиёти, халқимиз фаровонлиги йўлида катта хизмат қилаётган Олий Мажлисимизнинг янги чақириқ биринчи сессиясининг очилишида иштирок этяпмиз.

Шу фурсатдан фойдаланиб, сиз – азизларни халқимизнинг ишончига сазовор бўлганингиз билан чин юракдан муборакбод этаман. Она Ватанимиз равнақи йўлидаги фаолиятингизда сизларга сиҳат-саломатлик, куч-ғайрат, катта омадлар тилайман.

Биз бугун мустақил тараққиёт йилларида тўплаган тажрибаларимизга таяниб, ҳаётимизни янгилаш ва ислоҳ қилиш йўлида давлат ва жамият қурилишининг энг асосий мақсад ва вазифаларини, олдимизда турган биринчи галдаги муҳим масалаларни аниқлаб олмоғимиз зарур.

Содда қилиб айтганда, яқин келгусидаги фаолиятимизнинг бош мақсад ва мазмунини белгилаб олишимиз керак.

Бу – сиз билан бизнинг, одамлар ўз тақдирини, мамлакат истиқболини, юрт фаровонлиги ва осойишталигини, ҳар бир хонадон ва бутун минтақамиздаги тинчлик ва барқарорликни сақлаш ва мустаҳкамлаш вазифасини ишониб топширган халқ вакилларининг муқаддас бурчидир.

Бизнинг бош стратегик мақсадимиз қатъий ва ўзгармас бўлиб, бозор иқтисодиётига асосланган эркин демократик давлат барпо этиш, фуқаролик жамиятининг мустаҳкам пойдеворини шакллантиришдан иборат.

Бу – лўнда қилиб айтганда, ривожланган давлатларнинг тажриба ва тараққиёт моделларидан кўр-кўрона нусха кўчирмаган ҳолда, уларга хос юксак ҳаёт даражаси ва сифатига эришиш.

Мамлакатимизда миллати, тили ва динидан қатъи назар, ҳар бир инсоннинг барча ҳуқуқ ва эркинликлари кафолатланадиган, фаровон турмуш тарзи таъминланадиган демократик ривожланиш йўлини изчил давом эттириш демакдир.

Шу билан бирга, биз халқимизнинг асрий олижаноб анъаналарига, муқаддас динимизнинг инсонпарварлик моҳиятига, миллий қадриятларимизга доимо содиқ қолишимиз демакдир.

Табиий савол туғилади: бу улуғвор мақсадларга, орзу-ниятларимизга эришиш учун жамиятимизни янгилаш ва ислоҳ этишнинг ҳозирги янги босқичида биз ўз олдимизга қандай вазифаларни қўйишимиз керак?

Қайси масалалар давлат, ижтимоий тузилмалар ва маҳаллий ҳокимлик идораларининг диққат марказида турмоғи, парламентимиз қонунчилик фаолиятининг асосини ташкил этмоғи лозим?

I. СИЁСИЙ СОҲАДА:

Ижтимоий ҳаётимизнинг барча соҳаларини демократлаштириш жараёнини янада чуқурлаштириш, янги маъно-мазмун билан бойитиш, унинг изчиллиги ва самарасини таъминлаш – мамлакатимизда амалга оширилаётган сиёсий ислоҳотларнинг мазкур босқичида олдимизда турган энг долзарб вазифадир.

Бу борада қуйидаги муҳим масалаларга алоҳида эътибор беришимиз зарур:

Б и р и н ч и. Мамлакатимиз сиёсий ҳаётининг барча соҳаларини, давлат ва жамият қурилишини эркинлаштириш.

Бу жараёнда, аввало, фуқароларнинг сиёсий, иқтисодий фаоллигини кучайтириш ва инсоннинг ўз қобилиятини тўла рўёбга чиқариши учун тегишли шарт-шароит яратиш лозим.

Бунда одамларнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин ифода этиш, ўз манфаатларини рўёбга чиқариш ва ҳимоя қилиш ҳуқуқини ривожлантириш ва амалда намоён этиш алоҳида аҳамият касб этади.

Жамиятимизда мавжуд бўлган турли манфаатлар, қарама-қарши кучлар ва ҳаракатлар ўртасидаги мувозанатни таъминлайдиган самарали механизмни шакллантирсак, ҳаётимизнинг барқарор ва мустаҳкам тараққиётини мукаммал кафолатлаган бўлар эдик.

И к к и н ч и. Шунга эришиш кераккки, мамлакатимиз сиёсий ҳаётида ҳақиқий маънодаги кўппартиявийлик муҳити қарор топиши даркор. Ҳар бир партия муайян ижтимоий қатламга таянган ҳолда, ана шу тоифа манфаатларининг ҳимоячиси сифатида ўзининг аниқ ва равшан ҳаракат дастурига эга бўлиши керак. Унда ҳар қайси партиянинг мақсад ва вазифалари, жамият тараққиёти борасидаги муқобил таклифлари ўз ифодасини топиши лозим.

(Давоми 2-бетда).

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Муҳтарам Президент Жаноблари,

Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб қайта сайланганингиз муносабати билан Сизга ўзимнинг самимий қутловларимни йўллайман.

Ўзингизга маълумки, Белгия Ўзбекистон Республикасидаги сиёсий ва иқтисодий ислоҳот жараёнларини ғоят эътибор билан кузатиб бормоқда. Биз ана шу ислоҳотларга муҳим аҳамият бераётганимизни яна бир бор таъкидлашни истардим.

Биз Белгия билан Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги иккитомонлама муносабатларни бундан буён ҳам ривожлантираверамиз, деб астойдил ишонч билдиришимга ижозат бергайсиз.

Камоли эҳтиром ила,

Ги ВЕРХОВСТАДТ,
Белгия Қироллиги Бош вазири

* * *

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич!

Сизни Ўзбекистон Республикаси Президенти юксак лавозимига қайта сайланганлигингиз билан Россия Федерацияси Федерал Мажлисининг Федерация Кенгаши ва шахсан ўз номимдан сидқидилдан муборакбод этаман.

Ишончим комилки, Россия Федерацияси билан Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги изчил ва кўп томонлама ҳамкорлик давлатларимизнинг гуллаб-яшнашига, халқларимиз ўртасидаги анъанавий дўстлик ришталарини мустаҳкамлашга ҳамда Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги доирасида интеграция жараёнларини чуқурлаштиришга кўмаклашади.

Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич, Сизга фаолиятингизда муваффақият, мустаҳкам соғлиқ ва омонлик тилайман.

Е.СТРОЕВ,
Россия Федерацияси Федерал Мажлисининг Федерация Кенгаши раиси

Президент Ислом Каримовнинг иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессиясидаги маърузаси

(Давоми. Боши 1-бетда).

Амалдаги кўппартиявийлик – бу ҳар хил қараш ва ғоялар ўртасидаги баҳс-мунозара, турли партиялар, жумладан, мухолиф партиялар учун ҳам сиёсий рақобат майдони демакдир.

Учинчи. Нодавлат тузилмалар, ҳукуматга қарашли бўлмаган ва жамоат ташкилотларининг, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг фаолиятини янада мустаҳкамлаш ва ривожлантириш.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, нодавлат ва жамоат ташкилотларининг ривожланган тизими жамиятда манфаатлар уйғунлигини қарор топтириш ва мустаҳкамлашга хизмат қилиши лозим. Бу тизим давлат тузилмалари фаолиятини муайян маънода тўлдириши, уларга нисбатан маълум бир мувозанатни таъминловчи восита вазифасини бажариши керак.

Одамларнинг сиёсий онги, сиёсий маданияти, сиёсий фаоллиги юксалиб боргани сари, давлат вазифаларини нодавлат тузилмалар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига босқичма-босқич ўтказиб бориш зарур.

Бу борада ўзини ўзи бошқарадиган идораларнинг, маҳаллаларнинг нуфузини ва мавқеини ошириш, уларга кўпроқ ҳуқуқлар бериш катта аҳамият касб этади.

Фуқаролик жамиятининг мустаҳкам асосларини барпо этиш йўлидаги ишларимизнинг мазмун-моҳиятини ҳам айнан мана шу масала ташкил этади.

Тўртинчи. Жамиятда фикрлар хилма-хиллиги ва қарашлар ранг-баранглиги, уларни эркин ифода этиш шароитини таъминлаш.

Бунда, мен яна такрор айтаман, оммавий ахборот воситалари жамиятимизда ҳақиқий "тўртинчи ҳокимият"га айланиши, фуқароларнинг сиёсий ҳуқуқ ва эркинликларини рўёбга чиқаришда энг таъсирчан омил бўлиши керак.

Бу, энг аввало, ҳар бир фуқаронинг ўз фикрини эркин ифода қилиш, ахборот олиш, давлат ва жамият қурилишининг ўта муҳим масалаларини муҳокама этишда фаол қатнашиш ҳуқуқини таъминлаш демакдир.

Бешинчи. Инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини, одамларимиз онгида демократик қадриятларни янада мустаҳкамлаш ва ривожлантириш.

Ўз ҳақ-ҳуқуқини танийдиган, ўз кучи ва қобилиятига таяниб яшайдиган, атрофида рўй бераётган воқеа-ҳодисаларга мустақил муносабатда бўладиган, шу билан бирга, ўз шахсий манфаатларини мамлакат ва халқ манфаатлари билан уйғун ҳолда кўрадиган эркин шахсни шакллантириш учун барча зарур шарт-шароитларни яратиш даркор.

Айни вақтда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга қаратилган давлат ва жамоат ташкилотлари тизимини янада такомиллаштириш лозим.

II. ДАВЛАТ ҚУРИЛИШИ ВА БОШҚАРУВИ СОҲАСИДА:

Биринчидан, ҳокимият тизимлари бўлинишининг конституцион принципига амал қилинишини таъминлаш. Қонун чиқарувчи ҳокимият – Олий Мажлис ва жойлардаги вакиллик органлари бўлган вилоят, шаҳар ва туман кенгашларининг Конституция ҳамда қонунларда уларга берилган ваколат ва назорат вазифаларининг сўзсиз амалга оширилишига эришмоқ зарур. Суд ҳокимиятининг мустақиллигини ва фақат қонунга бўйсунишини таъминлаш даркор.

Давлат қурилиши муаммолари ҳақида гапирар эканмиз, шуни яхши англаб олишимиз лозим: давлатнинг куч-қудрати бошқарувнинг барча ваколатларини ўз зиммасига олиши ҳамда давлат идораларининг ҳукм ва тазйиқ ўтказувчи орган сифатидаги вазифаларини кучайтириш билан белгиланмайди.

Давлатнинг куч-қудрати – аввало, демократик институтларнинг мустақил фаолият кўрсатиши учун шарт-шароит яратиш, фуқаролар ва жамиятнинг барча сиёсий, ижтимоий салоҳиятини рўёбга чиқариш, тадбиркорлик ва иқтисодий ташаббуслар эркинлиги учун зарур имкониятларни ташкил этиб бериш қобилияти билан ўлчанади.

Иккинчидан, маъмурий соҳада амалга оширилаётган ислоҳотларнинг самарадорлигини кучайтириш.

Бугунги кунда мамлакатимизда маъмурий бўлиниш ва ҳокимият тузилмалари бошқарувининг етарли даражада ихчам тизими ишлаб чиқилди. Уларнинг юқоридан қуйига ва ўзаро муносабатлари тартиби белгиланди.

Эркин тадбиркорликни ривожлантириш йўлидаги демократик ва бозор ислоҳотларини амалга оширишга тўсиқ бўлиб турган бошқарувнинг кўпгина ортиқча маъмурий ва бюрократик бўғинлари, давлат ва идора тузилмалари ўзгартирилди ёки тугатилди.

Шу билан бирга, марказда ва жойларда амалдаги бошқарув тизимининг ҳар бир бўғини ўз вазифаси, ваколатлари ва масъулиятини яхши ва чуқур англайдиган, уни юқори малака билан бажарадиган яхлит самарали механизм сифатида фаолият кўрсата олмаётганини ҳам тан олиш керак.

Бу бошқарув бўғинлари ижтимоий тараққиёт ва фуқаролар манфаатларини ҳимоя қилиш масалаларини, иқтисодиёт ва тадбиркорликни ривожлантиришнинг энг долзарб ва истиқболли муаммоларини ҳал этиш ўрнига кўпинча кераксиз назорат ва буйруқбозлик билан шуғулланмоқда.

Маъмурий-буйруқбозлик тизими шароитида суяги қотган ижрочилар қарор қабул қилишда мустақил, масъулиятни зиммасига олган ҳолда фаолият ва ташаббус кўрсата олмаяпти. Улар ҳамон юқоридан кўрсатма кутиб ўтириш одатидан халос бўлолмаяпти.

Биз давлат тузилмалари ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларидаги нохуш ҳолатлар — аҳоли кўз ўнгида ҳокимиятни обрўсизлантираётган порахўрлик, таъмагирлик ва коррупция кўринишлари билан бундан буён асло муроса қила олмаймиз.

Биз бундай иснод келтирувчи ҳодисаларга қарши бутун жамият билан биргаликда кескин курашмоғимиз даркор.

Бу ерда гап мамлакатимизда демократия тамойилларига асосланган, аввало, амалдаги Конституция ва қонунларга мувофиқ фаолият юритадиган, ҳеч қандай мансабдорлар, ҳатто энг кўзга кўринган вазифада ўтирган шахсларнинг ҳам субъектив хоҳиш-истагига қарам бўлмасдан, ишни барқарор ва фаол ташкил қиладиган, ўз моҳиятига кўра жамиятимизнинг олға силжишига халақит бераётган барча иллат ва эски асоратларни бартараф этишга қурби етадиган самарали тизимни вужудга келтириш ҳақида бормоқда.

Шу билан бирга, бу тизим инқилобий ур-йиқитларсиз, тадрижий ривожланиш асосида, умуминсоний ва миллий тараққиёт қадриятларига таянган ҳолда фаолият кўрсатиши даркор.

Учинчидан, ана шу тамойиллардан келиб чиқиб, биз кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва янгилаш тизимини такомиллаштиришимиз зарур.

Бунда муайян лавозимга муносиб номзодлар орасидан энг муносибини танлаш йўлидан боришимиз керак. Бунинг учун, биринчи навбатда, истеъдодли, изланувчан, замонавий билимга эга, Ватанга, она заминимизга садоқатли ёшларга сўзда эмас, амалда кенг йўл очиб беришимиз шарт.

Бу масала барча замонларда ҳам ҳеч қачон осонликча ҳал бўлган эмас. Одатда, бундай пайтларда субъективизм, манфаатпарастлик, маҳаллийчилик, уруғ-аймоқчилик, қариндош-уруғчилик алоқалари ва бошқа кўп-кўп иллатлар намоён бўлади.

Афсуски, бу муаммони ҳал этишнинг тайёр йўл-йўриқларини топиш қийин. Шунинг учун кадрлар танлашнинг объектив тарзда ишлайдиган тизимини шакллантириш йўлида кенг жамоатчилик билан биргаликда ҳали кўп ишлашимиз зарур.

Бу борада етакчи илмий марказлар, ўқув даргоҳлари, турли муассаса ва идораларда мамлакатимиз тараққиёти билан боғлиқ муҳим ва долзарб, ҳал қилувчи муаммолар таҳлилига бағишланган амалий семинарлар ўтказишнинг аҳамияти катта, деб ўйлайман.

Айни вақтда бундай семинарлар мунтазам фаолият кўрсатиши, уларга имкон қадар кўпроқ истеъдод эгаларини жалб этиш лозим.

III. ИҚТИСОДИЁТ СОҲАСИДА:

Биринчидан, иқтисодиётнинг барча соҳалари ва тармоқларида эркинлаштириш жараёнини изчиллик билан ўтказиш ва иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш.

Бу хўжалик юритувчи субъектларнинг эркинлиги ва иқтисодий мустақиллигини ошириш, тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш йўлидаги мавжуд тўсиқларни бартараф этишни англатади.

Иқтисодиётни эркинлаштиришдаги бош вазифа – энг аввало, давлатнинг назоратчилик ва бошқарувчилик вазифаларини – функцияларини қисқартириш, унинг корхоналарнинг хўжалик фаолиятига, биринчи галда, хусусий бизнес фаолиятига аралашувини чеклашдан иборат.

Айниқса, хусусий бизнесга кўпроқ эркинлик бериш лозим. Умуман, иқтисодий фаолиятнинг бозорга хос механизмларига кўпроқ эркинлик бериш зарур. Бунинг учун тегишли ҳуқуқий замин, ташкилий ва иқтисодий шарт-шароит ва кафолатларни яратишимиз керак.

Асосий эътиборни институционал ўзгаришларга, молия ва банк тизимини ислоҳ этишни янада чуқурлаштиришга, ривожланган бозор инфратузилмасини яратишга, рақобат муҳитини шакллантиришга қаратмоғимиз даркор. Банк тизимини тубдан мустаҳкамлаш, бу соҳадаги ислоҳотларни чуқурлаштириш, банкларнинг кредит бериш имкониятларини ва устав капиталини бўш маблағлар жалб қилиш ҳисобидан кенгайтириш талаб этилади.

Банклар инвестиция жараёнининг асосий бўғинига, корхоналарнинг чинакам ҳамкорига айланмоғи, бинобарин, уларнинг ривожланишидан манфаатдор бўлмоғи лозим.

Бозор инфратузилмасига хос барча муассасаларнинг ривожланиши устувор аҳамият касб этмоғи зарур. Бунда бизнес хизмати билан узвий боғлиқ бўлган консалтинг, маркетинг, инжиниринг, лизинг, суғурта тизимлари ва бошқа тузилмалар фаолиятини кучайтириш муҳим аҳамият касб этади.

Иқтисодиётни эркинлаштириш ташқи иқтисодий фаолиятни, биринчи галда, валюта бозорини эркинлаштириш билан чамбарчас боғлиқ. Биржадан ташқаридаги валюта бозорини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, тижорат банкларининг валюта захираларини кўпайтириш – бугунги кундаги бош йўналишдир.

Биз яна бир муҳим вазифа – миллий валютамизнинг жорий операциялар бўйича эркин алмашувини, яъни конвертациясини таъминлаш учун барча зарур шарт-шароитларни яратмоғимиз даркор.

Бунда аҳолига ва корхоналарга валюта қийматининг ўзгариб туриши натижасида таъсир қилиши мумкин бўлган салбий оқибатлардан ҳимоя қиладиган тегишли кафолатларни яратиш, алмашув курсининг барқарорлигини таъминлаш учун зарур бўлган миқдорда давлат валюта захираларини шакллантириш алоҳида аҳамиятга эга.

Иккинчидан, хусусийлаштириш жараёнини янада чуқурлаштириш ва шу асосда амалда мулкдорлар синфини шакллантириш. Бу жараёнга тармоқни ташкил қилувчи йирик корхоналарни жалб этиш.

Биз – хусусий мулкнинг миқёси ва улуши узлуксиз ўсиб борадиган кўпукладли иқтисодиётни ривожлантириш тарафдоримиз. Дунё тажрибаси шундан далолат берадики, жамиятда том маънодаги мулкдорлар синфининг кўпчиликни ташкил этиши ижтимоий ҳаётдаги барқарорлик ва фаровонликнинг кафолати бўлиб хизмат қилади.

Бу муаммо, бу масаланинг қишлоқ хўжалик соҳасида ечилиши, яъни деҳқоннинг ерга, мулкка, ўзи ишлаб чиқарадиган маҳсулотга эгалик ҳиссиётини қарор топтириш алоҳида аҳамият касб этади.

Учинчидан, мамлакат иқтисодиётига хориж сармоясини, аввало, бевосита йўналтирилган сармояларни кенг жалб этиш учун қулай ҳуқуқий шарт-шароит, кафолат ва иқтисодий омилларни янада кучайтириш тақозо этилмоқда.

Хориж сармоясининг иқтисодиётимиздаги таркибий ўзгаришларда, ишлаб чиқаришни техникавий қайта жиҳозлаш ва модернизация жараёнини жадаллаштиришда фаол иштирок этишига эришмоғимиз зарур.

Салоҳиятли хорижий шерикларимиз билан яна ҳам фаол ва изчил иш олиб бориш, улар билан ҳамкорликда замонавий, дунё бозорида рақобатга бардош бера оладиган маҳсулотлар ишлаб чиқаришга мўлжалланган янги-янги қўшма корхоналар тузиш лозим.

Шунга эришиш керакки, Ўзбекистон бозори мамлакатимизда бизнес билан шуғулланишга интилганларнинг барчаси учун энг маъқул ва қулай иқтисодий макон бўлиб қолсин.

Тўртинчидан, кичик ва ўрта бизнес иқтисодий тараққиётимизда устувор ўрин олиши даркор.

Биз кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорликнинг ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқаришда нафақат ҳал қилувчи мавқе эгаллаши, айни вақтда унинг аҳоли фаровонлиги ва даромадлари ортишида, ишсизлик муаммосини ечишда ҳам муҳим омилга айланишига эришмоғимиз лозим.

Кичик ва ўрта бизнес ҳамда тадбиркорлик хомашё ва қишлоқ хўжалик ресурсларини сифатли қайта ишлаш, ички бозорни истеъмол товарлари билан тўлдириш, аҳолига хизмат кўрсатишда муҳим ўрин эгаллаши керак.

Кичик ва хусусий корхоналар ташкил этиш ва уларнинг самарали фаолият кўрсатиши учун қулай шарт-шароит яратиш лозим. Бунинг учун кичик ва ўрта корхоналарни тузиш шартларини соддалаштириш, тадбиркорлик тузилмаларининг хомашё ва кредит захираларидан, асбоб-ускуна ва материаллардан доимий фойдалана олиш тартибларини эркинлаштириш даркор.

Кичик ва ўрта тадбиркорликнинг банклар, бошқа бозор тузилмалари ва йирик корхоналар билан кундалик алоқаларини амалда мустаҳкамлаш, уларни ҳақиқий шерикчилик муносабатларига айлантириш лозим.

Кичик ва ўрта корхоналар ишлаб чиқарадиган маҳсулотларнинг мамлакатимиз ичкарисида ҳам, хорижда ҳам бозорини ташкил қилиб бериш, тегишли савдо шароитларини вужудга келтиришга алоҳида эътибор қаратишимиз зарур.

Энг асосийси – кичик бизнесни унинг хўжалик фаолиятига асоссиз равишда аралашадиган, уларни қўллаб-қувватлаш ва ривожланишига ёрдам кўрсатиш ўрнига, халақит берадиган турли хил назорат идораларини тартибга чақиришимиз керак.

Шу билан бирга, кичик бизнес соҳаси учун билимдон, юқори малакали бошқарувчи кадрлар тайёрлашни ташкил этиш, уларнинг иқтисодий ва ҳуқуқий маданиятини ошириш алоҳида аҳамият касб этади.

Бешинчидан, мамлакатимизнинг экспорт салоҳиятини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, иқтисодиётимизнинг жаҳон иқтисодиёти тизимига кенг кўламда интеграциялашувини таъминлаш. Иқтисодиётнинг барча соҳаларида рақобатбоп ва экспортбоп тайёр маҳсулотларнинг тури ва салмоғини кўпайтиришимиз, жадал ҳаракат қилиб, жаҳон бозоридан ўзимизга муносиб мустаҳкам ўрин эгаллашимиз керак.

Бунинг учун мавжуд омил ва имтиёзларга қўшимча равишда экспортга йўналтирилган ишлаб чиқаришни кенгайтириш, рақобатга бардошли маҳсулот тайёрлаш ва экспорт қилишни рағбатлантиришга қаратилган аниқ чора-тадбирларни амалга оширишимиз керак.

Олтинчидан, мамлакатимиз иқтисодий мустақиллигини янада мустаҳкамлашга қаратилган иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришларни изчил давом эттириш.

Бу ўз навбатида бой табиий захираларимиз, минерал-хомашё, меҳнат ресурсларимиздан, интеллектуал ҳамда илмий-техникавий салоҳиятимиздан тўлиқ ва самарали фойдаланишни тақозо этади.

Иқтисодиётда мукаммал технологик жараённи ўз ичига олган, тайёр маҳсулот ишлаб чиқарадиган, минерал ва қишлоқ хўжалик хомашёсини сифатли қайта ишлайдиган қувватлар етакчи ўринда туриши зарур.

Бу жараёнда маҳаллий хомашё ва табиий имкониятлар асосида ишлайдиган, илғор замонавий технологияларни жорий этган ҳолда, нафақат ички, айни вақтда ташқи бозорда ҳам рақобатга бардош берадиган маҳсулот ишлаб чиқарувчи тармоқларга асосий эътибор қаратилиши керак.

Айниқса, хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантириш, уларнинг иқтисодиётдаги ўрнини кучайтириш зарур. Чунки, бу соҳа янги иш ўринлари, хусусан, қишлоқда иш жойлари яратишнинг муҳим омилидир.

Энг асосийси, одамлар турмуш даражасининг ўсиши хизмат кўрсатиш соҳасининг ривожига боғлиқ бўлиб, у аҳолининг даромадларини оширишда ҳам салмоқли манба бўлиб хизмат қилади. Афсуски, биз бу имкониятдан ҳали тўлиқ фойдалана олмаяпмиз.

IV. МАЪНАВИЯТ СОҲАСИДА:

Биринчидан. Бу соҳадаги энг асосий вазифамиз – миллий қадриятларимизни тиклаш, ўзлигимизни англаш, миллий ғоя ва мафкурани шакллантириш, муқаддас динимизнинг маънавий ҳаётимиздаги ўрнини ва ҳурматини тиклаш каби мустақиллик йилларида бошлаган эзгу ишларимизни изчиллик билан давом эттириш, уларни янги босқичга кўтариш ва таъсирчанлигини кучайтиришдир.

Ҳар қайси ижтимоий тоифа ва қатламнинг ўзига хос хусусиятларини инобатга олган ҳолда, умумий гаплар билан эмас, амалий ишлар билан маънавиятни юксалтириш диққатимиз марказида бўлиши шарт.

Бу соҳадаги ишларимизнинг пировард мақсади – иймон-эътиқоди бутун, иродаси бақувват эркин фуқаро маънавиятини шакллантиришдир. Яъни мустақил дунёқарашга эга, аждодларимизнинг бебаҳо мероси ва замонавий тафаккурга таяниб яшайдиган баркамол шахс – комил инсонни тарбиялашдан иборат.

Иккинчи масала – жамиятимизда шаклланиб бораётган кўппартиявийлик, кўпфикрлилик шароитида ҳар қайси фуқаронинг ўз фикрини эркин ифода этиши ва уни ҳимоя қила олиши жамиятимизда рўй бераётган демократик ўзгаришларнинг негизи бўлмоғи керак.

Лекин турли қараш ва фикрга эга бўлган ижтимоий қатламлар, сиёсий куч ва ҳаракатларнинг ўзига хос мақсадларини уйғунлаштирувчи ғоя – юрт тинчлиги, Ватан равнақи, халқ манфаати – барчамиз учун бирдек муқаддас бўлиши шарт.

Том маънода мана шундай олижаноб туйғулар миллий ғоя ва миллий мафкурамизнинг маъно-мазмунига, мана шу юртда яшайдиган ҳар қайси инсоннинг ҳаёт дастурига айланишига эришиш даркор.

Бу борада бугун шакл топаётган миллий мафкура концепциясини минг йиллик миллий қадриятларимизни ҳозирги замон умумбашарий талаблари билан уйғунлаштирган ҳолда яратиш ва одамлар тафаккурига сингдириш олимларимиз, файласуф ва сиёсатшуносларимиз, умуман, илмий жамоатчилигимизнинг долзарб вазифаси бўлиб қолмоқда.

Учинчидан. Биз ислом дини ота-боболаримиз дини эканини, у биз учун ҳам иймон, ҳам ахлоқ, ҳам диёнат, ҳам маърифат эканини доимо юксак қадрлаймиз. Халқимизнинг минг йиллик тарихини, бугунги маънавий ҳаётини, дину диёнатимизни мухтасар ифодалаб айтиш мумкинки, Оллоҳ бизнинг қалбимизда, юрагимизда. Динга ҳурмат ва эътиқод – биз учун ўлмас қадриятдир.

Шу муносабат билан такрор айтаманки, биз ўз муқаддас динимиз ва эътиқодимиздан ҳеч қачон воз кечмаймиз. Айни пайтда муқаддас динимиз шаънига доғ туширмоқчи бўлган, ундан ғаразли сиёсий мақсадларда фойдаланишни истайдиган кимсалар ва кучлар билан ҳеч қачон муроса қилолмаймиз.

Тўртинчидан. 2000 йилни Соғлом авлод йили деб эълон қилганимизнинг маъно-мазмунини, пировард аҳамиятини чуқур англаган ҳолда, бу мақсадларимизни нафақат жорий йилда, балки келгуси даврда давлат сиёсати даражасига кўтариб, умумхалқ эзгу ҳаракатига айлантиришимиз даркор.

Оила, оналар ва аёлларимизнинг жамиятдаги ўрни ва мавқеини ошириш масаласида аввал бошлаган ишларимизни амалда давом эттириб, янада юксак даражага кўтаришимиз зарур.

Бешинчидан. Олдимизга қўйган энг эзгу мақсадларимиз билан узвий боғланган бугунги кундаги яна бир энг долзарб масала – Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш, бу борада бошлаган ишларимизни изчил давом эттириш ва кучайтириш бундан буён ҳам биз учун устувор вазифа бўлиб қолади.

Бу масала марказда ва жойлардаги давлат ва жамоат ташкилотларининг, биринчи галда, барча катта-кичик раҳбарларнинг энг муҳим вазифаси ва бурчи бўлмоғи зарур. Уларнинг фаолиятини, обрў-эътиборини баҳолашда бу масала ҳал қилувчи мезон бўлишини ҳеч ким унутмаслиги лозим.

Олтинчидан. Яна бир муҳим вазифамиз – бу Ўзбекистонда яшаётган барча миллат ва элатларнинг тили, маданияти, урф-одат ва анъаналарини ривожлантиришга кўмаклашиш, уларга яратиб берилган имконият ва шароитларни янада кенгайтиришдан иборат. Шу орқали юртимизда қарор топган миллатлараро тотувлик ва барқарорликни сақлаш, уни кўз қорачиғидай асраш – ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиздир.

Еттинчидан. Ота-боболаримиздан қолган эзгу удумга мувофиқ, кексаларга ҳурмат, кичикларга иззат кўрсатишдек ноёб инсоний қадриятни янги мазмун ва амалий ишлар билан бойитиш ва мустаҳкамлаш зарур.

Нуроний отахонларимиз, мунис оналаримизга ҳамиша ҳурмат-эҳтиром билан муносабатда бўлиш, уларнинг хизматини қилиб, дуосини олиш, жажжи гўдакларга, азиз фарзандларимизга ғамхўрлик қилиш, уларни ардоқлашдек халқимизга хос бўлган, асрлар давомида сақланиб келаётган олижаноб одатга ҳар биримиз содиқ бўлишимиз, уни асраб-авайлашимиз, ривожлантиришимиз ҳам фарз, ҳам қарздир.

V. СУД-ҲУҚУҚ СОҲАСИДА:

Биринчидан. Ҳуқуқий давлатнинг мазмун-моҳиятини белгилайдиган амалдаги кодекслар, қонунлар, меъёрий ҳужжатларни танқидий баҳолаган ҳолда, ҳуқуқий давлатни шакллантириш борасида биринчи галда қабул қилишимиз зарур бўлган янги қонун ва меъёрий ҳужжатларни аниқлаб олишимиз керак.

Иккинчидан. Давлат ва жамият қурилиши ва бошқарувининг барча бўғинларида қабул қилинган қонун ва меъёрий ҳужжатларнинг сўзсиз бажарилишини таъминловчи тизим яратиш учун зарур чора-тадбирларни кўришимиз лозим.

Бу, биринчи навбатда, қонунни ҳимоя қилувчи ва унинг ижроси назоратини таъминловчи органларга тааллуқлидир. Яъни, ҳуқуқ-тартибот органларининг ўзи қонунларга сўзсиз риоя қилишини таъминлашимиз лозим.

Учинчидан. Ҳокимиятнинг тўлақонли мустақил тармоғи сифатида судларнинг фақат қонунга бўйсунишини таъминлаш мақсадида суд тизимини ислоҳ этиш керак.

Суд жараёнида айблов ва ҳимоянинг амалда тенглиги таъминланмоғи ва бунинг учун адвокатура идораларининг мавқеини кўтариш даркор.

Суд ислоҳотини ўтказиш жараёнида жиноий ва фуқаролик ишларини кўрувчи судьяларнинг ихтисослашувини амалга ошириш ва бу масалаларни ташкилий жиҳатдан ҳал қилиш зарур.

Бу, албатта, одил судловни амалга ошириш сифати ва тезкорлигини, энг муҳими, қабул қилинган суд қарорларининг адолатли бўлишини таъминлайди.

Тўртинчидан. Аҳолимиз, айниқса, ёшларнинг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтиришга қаратилган чора-тадбирлар дастурини кенг кўламда амалга оширишга алоҳида эътибор бериш зарур, деб ўйлайман. Токи ҳар бир фуқаро ўз ҳақ-ҳуқуқини билсин ва уни ҳимоя қила олсин.

VI. ТАШҚИ СИЁСАТ СОҲАСИДА:

Ўзбекистоннинг ташқи сиёсат борасидаги фаолиятининг асосини давлат миллий манфаатларининг устуворлиги, халқаро ҳуқуқ мезонлари, тенглик ва бошқа мамлакатларнинг ички ишларига аралашмаслик, барча баҳсли масалаларни тинч музокаралар йўли билан ҳал этиш каби жаҳон миқёсида эътироф этилган тамойиллар ташкил қилади.

Ташқи сиёсатни амалга оширишдаги асосий вазифалар бундан буён ҳам ўзгармасдан қолади.

Ўзбекистон ташқи сиёсатининг яқин келгусидаги устувор йўналишлари қуйидагилардан иборат:

Биринчидан, Марказий Осиёда тинчлик ва барқарорликни сақлаш, хавфсизликни таъминлаш.

Бугунги кунда бизнинг барча ташаббус ва саъй-ҳаракатларимиз минтақамизга тажовузкорона хатти-ҳаракатлар, диний экстремизм, ақидапарастлик ва халқаро террорчиликнинг ёйилиш хавфи кучайиб бораётганини кенг жамоатчиликка тушунтиришга қаратилмоқда.

Тинчлик ва барқарорликка, миллатлараро тотувлик ва минтақамиз халқлари ҳамда давлатларининг анъанавий дўстлигига, ҳамжиҳатлигига таҳдид солувчи бу жиддий хавфни бартараф этиш бўйича қўшни мамлакатлар билан ҳамкорликда зарур чора-тадбирлар кўриш – бугунги кунда энг долзарб вазифамиздир.

Марказий Осиёда ядро қуролидан холи бўлган ҳудудни барпо этиш ташаббусини амалга ошириш минтақавий хавфсизликни таъминлашнинг муҳим шартидир.

Бу ҳақдаги Шартномани тайёрлашдаги доимий иштироки ва ёрдами учун биз Бирлашган Миллатлар Ташкилотига, ядро қуролига эга бўлган қудратли давлатларга, барча манфаатдор мамлакатларга ўз миннатдорлигимизни билдирамиз.

Иккинчидан, кўп йиллар давомида чўзилиб келаётган афғон муаммосининг ҳал бўлиш масаласи барчамизни ташвишга солмоқда. Бунинг натижасида қўпорувчилик, халқаро террорчилик, наркобизнес, минтақамиз ва унинг ташқарисига ноқонуний йўллар билан қурол олиб кириш ва сотиш каби хавф-хатарлар сақланиб келаётганини биз яхши англаб олишимиз даркор.

Шу муносабат билан биз "6+2" гуруҳига аъзо мамлакатлар томонидан қабул қилинган "Афғонистондаги можарони тинч йўл билан бартараф этиш принциплари ҳақидаги Тошкент декларацияси"ни кўпмиллатли Афғонистонда тинчлик ва барқарорлик йўлларини излашнинг универсал дастури деб биламиз.

Мазкур декларацияни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг расмий ҳужжати сифатида қабул қилгани учун бу нуфузли ташкилотга ўз миннатдорлигимизни изҳор этамиз.

Афғонистон муаммосини ҳал қилишга Покистоннинг янги маъмурияти ижобий ёндашаётгани мазкур масалани тезроқ ечишга самарали таъсир этади, деган умиддамиз.

Учинчидан, биз шунга аминмизки, мамлакатимизда ривожланган бозор иқтисодиётига асосланган фаровон демократик давлат барпо этишдек олий мақсадга эришмоғимиз учун Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига кенг миқёсда интеграциялашувини таъминлаш зарур.

Жаҳоннинг энг тараққий топган мамлакатлари билан яқиндан алоқа ўрнатиш, етакчи халқаро иқтисодий, молиявий ҳамда инсонпарварлик ташкилотлари билан ҳамкорликни кучайтириш давлатимизнинг жаҳон ҳамжамиятига интеграциялашув жараёнининг ажралмас қисмидир.

Америка Қўшма Штатларидек улкан сиёсий, иқтисодий, ҳарбий-техникавий, интеллектуал салоҳиятга эга бўлган мамлакат билан ҳар томонлама муносабатларни бундан кейин ҳам ривожлантириш ва мустаҳкамлаш — биз учун ўта муҳим аҳамиятга эга.

(Давоми 3-бетда).

Президент Ислом Каримовнинг иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессиясидаги маърузаси

(Давоми. Боши 1,2-бетда).

Биз бундан буён ҳам мамлакатимизнинг етакчи Европа давлатлари билан ҳамкорлигини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш йўлида ҳаракатимизни аямаймиз.

Иқтисодий, илмий-техникавий, маданий алоқаларга, шунингдек, изчил сиёсий мулоқотларга кенг имкониятлар очиб берадиган Европа Иттифоқи билан шериклик ва ҳамкорлик ҳақидаги Битимнинг амалга оширилишига алоҳида аҳамият берамиз.

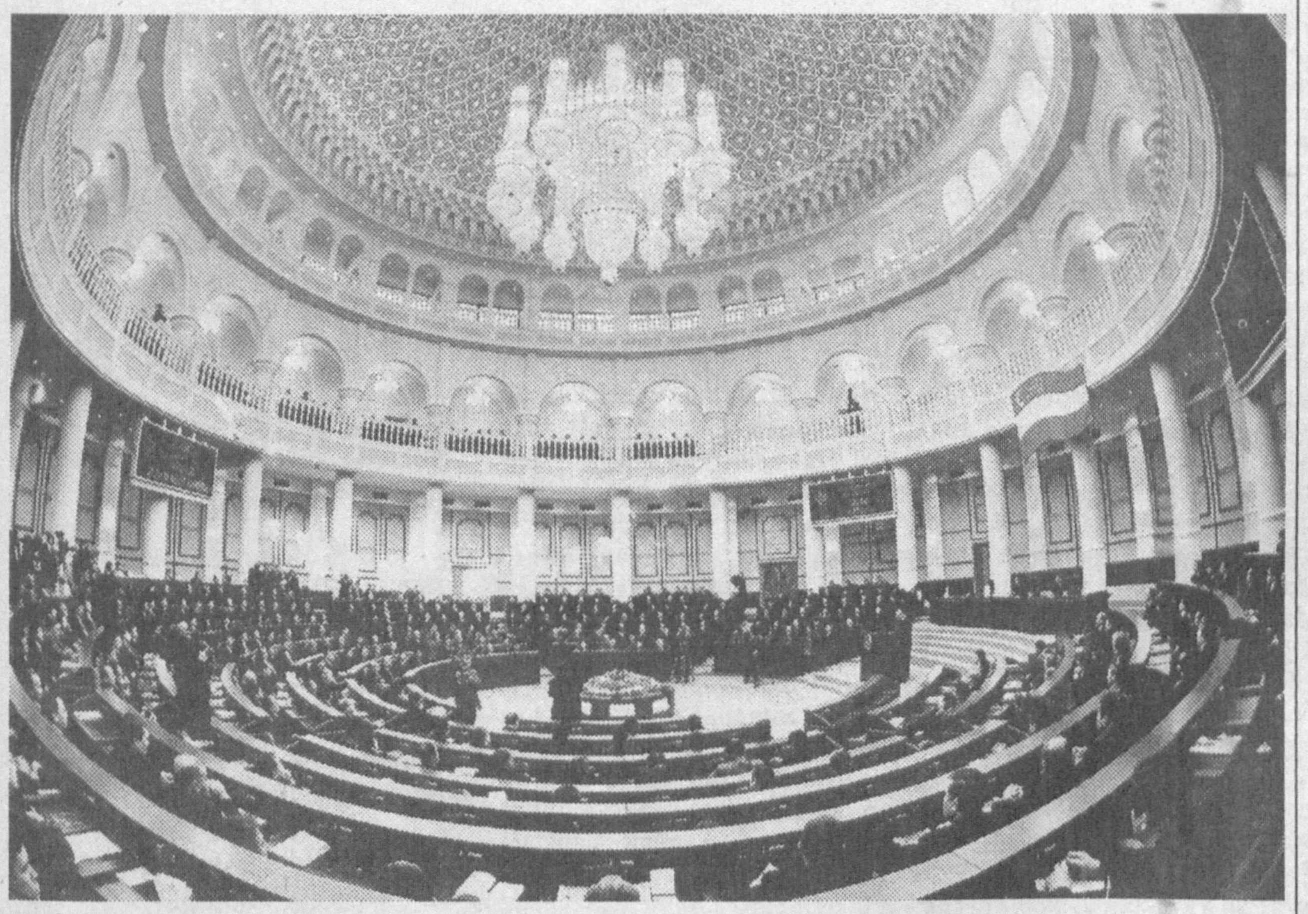

Осиё минтақасидаги давлатлар билан, аввало, Япония, Корея Республикаси билан кўп қиррали ҳамкорлигимиз ҳар томонлама ривожланиб бораётгани, қўшнимиз ва дўстимиз бўлган буюк давлат – Хитой Халқ Республикаси билан алоқаларимиз тобора мустаҳкамланаётгани бизга катта мамнуният бахш этади.

Россия билан тарихан қарор топган иқтисодий, маданий, дўстлик алоқаларимиз Ўзбекистон учун, қолаверса, бутун минтақамиз учун ҳамиша муҳим аҳамият касб этиб келган.

Шуни таъкидлашни истардимки, тенглик, ўзаро манфаатдорлик асосига қурилган, икки давлат орасидаги кўп томонлама ҳамкорлик, стратегик шерикликни кучайтириш учун бугун янги имкониятлар пайдо бўлаётгани ҳар икки томон – Россия ва Ўзбекистон манфаатларига ҳам мос келади.

VII. ХАВФСИЗЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ СОҲАСИДА:

Демократик ва ижтимоий-иқтисодий ўзгаришларни амалга ошириш, маънавий тараққиётга эришиш, шунингдек, Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан ҳамкорлигини кучайтиришнинг асосий шарти ва гарови – мамлакатимизнинг хавфсизлигини таъминлаш, жамиятимизда тинчлик, барқарорлик, миллатлар ва фуқаролар ўртасида тотувликни сақлаш ва кўз қорачиғидай асрашдир.

Бу ҳақиқатни барчамиз яхши англаб олишимиз керак.

Бугунги кунда бизнинг минтақамиз, шу ҳудудда жойлашган мамлакатларни демократик, ҳуқуқий, дунёвий тараққиёт йўлидан қайтаришга уринаётган турли хил экстремистик кучлар ва марказларнинг бу ердаги хавфсизликка раҳна солиш учун кўз тиккан жойи бўлиб қолмоқда.

Бу ёвуз кучлар диний экстремизм ва халқаро террорчиликни минтақамизга ёйишга уринаётгани шундан далолат беради.

Гиёҳванд моддалар ва қурол-яроғларни ноқонуний йўллар билан олиб ўтиш ва сотиш нафақат минтақамиз, балки бутун дунё хавфсизлигига жиддий таҳдид солмоқда.

Минтақамизда ва дунёда юзага келган вазият бугунги кунда биздан чегараларимиз дахлсизлигини, мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлигини, Ўзбекистоннинг изчил ва барқарор тараққиётини амалда таъминлашга қодир бўлган хавфсизлик тизимини яратишни тақозо этмоқда.

Шу муносабат билан мамлакатимизнинг миллий хавфсизлигини таъминлаш учун қуйидаги масалаларни ҳал қилиш алоҳида аҳамият касб этади:

Биринчи. Марказий Осиё мамлакатларининг тинчлиги ва барқарорлигига, мазкур минтақада яшовчи халқларнинг хавфсизлигига дахл қилувчи тажовузларнинг олдини олиш ва бартараф этиш борасидаги ҳамжиҳатлигини мустаҳкамлаш зарур. Уларнинг бу йўлдаги саъй-ҳаракатлари, имкониятлари ва салоҳиятларини мувофиқлаштириш ва бирлаштириш айниқса муҳимдир.

Бу хавфни бартараф этиш учун одамларнинг, мана шу ҳududдаги мамлакатлар жамоатчилигининг ҳушёрлиги ва фаоллигини кучайтиришга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш айниқса муҳим аҳамиятга эга.

Халқларимизнинг табиатига мутлақо ёт бўлган сиёсий, диний экстремизм, ақидапарастлик ва бошқа ёвуз оқимларнинг минтақамизга кириб келиши ва тарқалиши тинчлик ва осойишталикка, фарзандларимизнинг келажагига катта хавф туғдиришини одамлар онгига чуқур сингдириб бориш керак.

Халқларимиз тафаккурида юксак ахлоқий-маънавий қадриятларни қарор топтириш ва мустаҳкамлаш орқали уларни ёвуз кучларга қарши курашга сафарбар этиш зарур.

Мен Марказий Осиёда яшовчи турли миллат ва элатларнинг асрлар мобайнида шаклланган маънавий ва маданий алоқаларини мустаҳкамлаш минтақамиз хавфсизлигининг муҳим шарти эканини алоҳида таъкидламоқчиман.

И к к и н ч и. Марказий Осиё минтақасидаги иқтисодий ҳамкорлик миқёсларини ҳар томонлама кенгайтириш.

Биз иқтисодий лойиҳаларни, биринчи галда, минтақанинг бой табиий захираларидан, энергетика ва сув манбаларидан фойдаланиш, транспорт коммуникациялари, газ ва нефть тармоқларини барпо этиш, экологик муаммоларни ҳал қилиш каби соҳаларга тегишли аниқ лойиҳаларни яратиш ва амалга ошириш борасида куч ва имкониятларимизни бирлаштиришимиз лозим.

Айнан мана шу соҳаларда ҳамкорлик қилиш Марказий Осиёдаги барча мамлакатларнинг манфаатларига мос келиши шубҳасиз. Бу ҳамкорлик бутун минтақанинг кучли ижтимоий-иқтисодий юксалишига, шу билан бирга, унинг хавфсизлиги, барқарорлиги ва ривожланишига мустаҳкам асос яратган бўлур эди.

Учинчи. Ягона давлат сиёсати асосида армия, чегара ва ички қўшинларимизни босқичма-босқич ва изчил ислоҳ этиш.

Биз энг юксак талабларга жавоб берадиган, мамлакатимиз тинчлиги ва осойишталигини самарали ва ишончли тарзда ҳимоя қила олишга қодир, тезкор, етарли даражада таъминланган ва яхши қуролланган, профессионал тайёргарликка эга бўлган Қуролли Кучларимизни шакллантиришимиз даркор.

Т ў р т и н ч и. Давлат чегараларимизни янада мустаҳкамлаш ва унга тегишли иншоотларни барпо этиш.

Давлат чегараларини қўриқлаш ва ҳимоя этишга қаратилган бутун тизим мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлигини сақлаши, бузғунчи-террорчи гуруҳлар ва қўпорувчи унсурларнинг сарҳадларимиздан ўтишига йўл қўймаслиги, Ўзбекистоннинг иқтисодий ва бошқа манфаатлари ҳимоясини таъминлаши шарт.

Б е ш и н ч и. Хавфсизликнинг бўлинмас ва яхлитлиги ҳақидаги бош принципга таяниб, Терроризмга қарши кураш бўйича халқаро марказ барпо этишга оид Ўзбекистон ташаббусини амалга ошириш борасидаги ишларни янада кучайтириш.

Марказий Осиёдаги барқарорлик ва тинчликни издан чиқариши мумкин бўлган хавф-хатарларнинг олдини олиш ва бартараф қилиш бўйича бу муҳим масалага халқаро тузилмаларнинг эътиборини ошириш борасидаги таклифларимизни амалда жорий этиш йўлидаги саъй-ҳаракатларни давом эттириш даркор.

О л т и н ч и. Ҳуқуқ-тартибот органлари тизимини ислоҳ этиш ва уларнинг жамоатчилик билан алоқаларини мустаҳкамлаш.

Жойларда жамоат хавфсизлигини таъминлаш учун ўзини ўзи бошқариш органлари, биринчи галда, маҳаллаларнинг ролини янада ошириш зарур.

Маҳалла қўмиталарининг аҳоли яшаш жойларида содир этилаётган жиноятлар ва бошқа ғайриқонуний хатти-ҳаракатларни келтириб чиқараётган сабаб ва ҳолатларни аниқлаш, уларни бартараф этиш йўлидаги саъй-ҳаракатларини қўллаб-қувватлаш муҳим аҳамиятга эга.

Жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлашда биз "Чегара посбонлари" ва "Маҳалла посбонлари" каби фуқаролик тузилмаларининг кучли салоҳиятидан тўла фойдаланишимиз лозим.

Бу тузилмалар сафига кенг оммани жалб этиш, уларнинг тайёргарлигини кучайтириш ва чегара қўшинлари ҳамда ҳуқуқ-тартибот идоралари билан ҳамкорлигини таъминлашимиз зарур.

Жамоат тартибини ва фуқароларнинг ўз шахсий хавфсизлигини сақлаши уларнинг ҳушёр ва огоҳлигига, теварак-атрофида рўй бераётган воқеаларга фаол муносабатига нақадар боғлиқ эканини одамларнинг онгига етказиш ўта муҳимдир.

Жиноятчиликка, экстремизм ва жаҳолатнинг ҳар қандай кўринишларига қарши курашда, умумий хонадонимиздаги тинчлик ва осойишталикни асраш йўлида аҳоли фаоллигини ошириш лозим.

Азиз юртдошларим!

Халқимиз, миллатимиз буюк ўзгаришлар арафасида турибди. Биз янги асрга озод ва эркин халқ, мустақил ва қудратли давлат бўлиб кириб бормоқдамиз. Шуни унутмаслигимиз керакки, ягона Ватанимизнинг равнақи, юртимиз тинчлиги ва фаровон келажагимиз фақатгина ўзимизнинг қўлимиздадир.

Заҳматкаш ва фидойи халқимизнинг меҳнати, эзгу интилишлари билан кириб келаётган янги юз йиллик юртимиз учун чинакам юксалиш ва саодат асри бўлгай, иншооллоҳ.

Азиз қадрдонларим!

Инсон учун халқнинг ишончи, меҳр-муҳаббатига сазовор бўлишдан ортиқ бахт йўқ. Бугун мана шу юксак ва мўътабар минбардан туриб, қўлимни кўксимга қўйиб, менга билдирган улкан ишончи, ҳурмат-эътибори учун меҳнаткаш, бунёдкор, бағрикенг ва доно халқимизга таъзим қиламан.

Мен ўзимнинг энг эзгу мақсадим, ҳаётимнинг маъно-мазмунини бошлаган ижобий ишларимизни давом эттириш, ҳар бирингизнинг эртанги кундан кутаётган орзу-умидларингизни рўёбга чиқариш йўлида хизмат қилиш, деб биламан.

Мен учун бундан бошқа олий мақсад, бошқа улуғ саодат йўқ.

Барчангизга соғлик-омонлик, хонадонларингизга қут-барака тилайман.

Ватанимиз тинч, осмонимиз мусаффо бўлсин!

Эзгу ишларимизда Яратганимизнинг ўзи мададкор бўлсин!

• Биздан сўрабсиз •

ҲАҚ-ҲУҚУҚИМИЗНИ БИЛАЙЛИК ВА УНИ ҲИМОЯ ҚИЛА ОЛАЙЛИК!

Саволларингизга Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши Бош ҳуқуқий нозири Ҳамидулла ПРЕМҚУЛОВ жавоб беради.

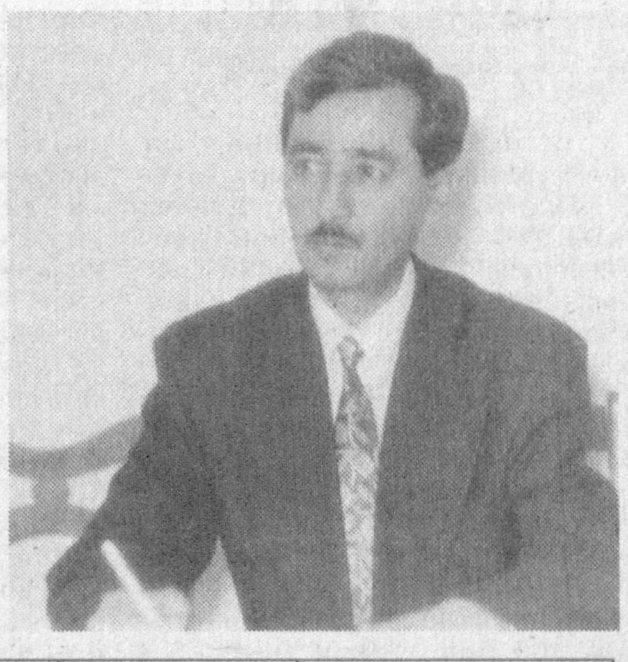

Савол: Агар ходим бир корхонада айни бир вақтда икки ўриндошлик бўйича ўзининг асосий вазифасидан ташқари иккинчи вазифани ҳам бажариб келаётган ва у ёки бу ножўя ҳаракати учун маъмурият ташаббуси билан ишдан бўшатилган бўлса, иккинчи вазифасидан ҳам бўшатиладими ёки йўқми?

М.ЗУФАРОВА,
Тошкент ихтисослаштирилган хотин-қизлар коллежи.

Жавоб: Амалдаги Меҳнат Кодексига биноан иш берувчи билан ходим ўртасида меҳнат шартномаси тузилади. Бундай шартномалар ходим асосий иш жойига қабул қилинаётганда ва худди шунингдек, ўриндошлик бўйича (ўриндошлик деб, ходим ўзининг асосий ишидан бўш вақтида бошқа ҳақ тўланадиган ишни бажариши тушунилади) қабул қилинаётганда ҳам тузилади. Агар ходим билан иш берувчи ўртасида зикр этилган шартномаларнинг ҳар иккаласи ҳам тузилган бўлса (бунда шартномаларнинг қай даражада тўғри ёки нотўғри расмийлаштирилганлиги масала моҳиятини ўзгартирмайди) улардан бирининг бекор қилиниши ўз-ўзидан иккинчисини ҳам бекор қилиш учун асос бўлолмайди. Сизнинг ҳолатингизда эса ходим ўриндошлик асосида эмас, балки айни бир вақтда (асосий иш вақтидан бўш вақтида эмас) иккита лавозим вазифасини бажариб келган, яъни у киши билан битта меҳнат шартномаси (асосий) мавжуд бўлган. Шунинг учун мана шу ягона шартноманинг бекор қилиниши ходимни тамоман ишдан бўшатилишига сабаб бўлган.

Савол: Мен 1969 йилдан буён Тошкент Авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг тиббиёт санитария бўлимида ҳамшира бўлиб ишлаб келдим. 1976 йилдан 1977 йилгача катта ҳамшира бўлиб ишладим. Ҳозирда пенсияга чиқаман, десам ижтимоий таъминот бўлимидагилар катта ҳамшира бўлиб ишлаган даврингиз имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқини бермайди, дейишди. Шу тўғрими?

М.ВАҲОБОВА,
С.Раҳимов тумани,Беруний кўчаси 360-уй, 21-хонадон.

Жавоб: Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 12 майдаги 250-қарори билан тасдиқланган имтиёзли шартларда пенсияга чиқиш ҳуқуқини берувчи ишлаб чиқаришлар, муассасалар, ишлар, касблар, лавозимлар ва кўрсаткичларнинг 3-рўйхати, XXXV қисм, У 111 бобида кўрсатилишича тиббиёт хамширалари (лавозимларидан қатъий назар, шу жумладан тиббиёт қисмларининг ҳам) умумий белгиланган пенсия ёшидан беш йил аввал имтиёзли равишда пенсияга чиқишлари мумкин. Бу ходимлар қайд этилган ишда қишлоқ жойларида бўлса 25 йиллик, шаҳарда 30 йиллик иш стажига эга бўлишлари кераклиги Ўзбекистон Республикасининг «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонунининг 12-моддасида белгилаб қўйилган.

Сиз 1969 йилдан эътиборан тиббиёт санитария қисмида ҳамшира бўлиб ишлагансиз. Бугунги кунда имтиёзли тарзда, яъни 50 ёшдан пенсияга чиқиш ҳуқуқига эгасиз. Катта ҳамшира бўлиб ишлаганлигингиз эса мазкур масала моҳиятини ўзгартирмайди.

Савол: Ишбай ҳақ олиб ишлайдиганларнинг таътил пуллари қандай ҳисоблаб чиқарилади.

З.ҚОДИРОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси Беруний тумани.

Жавоб: Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 11 мартдаги 133-сонли Қарори билан тасдиқланган (шу қарорга илова) «Ўртача ойлик иш ҳақини ҳисоблаб чиқариш тартиби»га биноан таътиллар вақтига ҳақ тўлаш (шу жумладан ишдан бўшатиш нафақасини, ишсизлик нафақасини тўлаш учун ўртача ойлик иш ҳақини ҳам) учун ўртача ойлик иш ҳақи биринчи йил ишловчиларга ҳисоблаб чиқариш кунидаги тарификация бўйича белгиланган иш ҳақи ёки лавозим маошидан келиб чиққан ҳолда уларни ўн иккидан бирга (олти ой тўлиқ ишлаганларга олтидан бирга, етти ой тўлиқ ишлаганларга еттидан бирга ва ҳоказолар), ўрта махсус ва ҳунар-техника ўқув юртлари ўқитувчилари учун ҳисоблаш даврида тарификация бўйича белгиланган иш ҳақи ёки лавозим маошидан ошган суммани ўндан бирга оширган ҳолда ҳисоблаб чиқарилади. Уларга ишбай асосида ишлаб топилган қўшимча иш ҳақи, мукофотлар, қўшимча тўловлар, иш ҳақига қўшимча ҳақлар ва ижтимоий суғурта бўйича бадаллар ҳисобланадиган бошқа тўловяар киради.

Ишбай ҳақ оладиган ишчининг таътил даврига иш қуйидагича ҳисоблаб чиқарилади. Айтайлик, ишчи феврал ойидан таътилга кетади. Ўртача иш ҳақи тўлаш таътилга кетишдан олдинги 12 ойдан (ҳисобланаётгандан олдинги) келиб чиқилади.

ОЙЛАР	ҲАҚИҚИЙ ИШ ҲАҚИ	ТАРИФ	мукофот, устама, ва ҳ.к.лар, яъни тарифдан юқориси
Феврал 99й	8000	5000	3000
Март 99й	7000	5000	2000
Апрел 99й	9000	5000	4000
Май 99й	3000	5000	-
Июн 99й	5500	5000	500
Июл 99й	6000	5000	1000
Август 99й	6000	5000	1000

Фараз қилайлик сентябр ойидан ойликлар ошиши муносабати билан ишчининг тарифи 6000 минг сўм бўлди.

Сентябр 99й	7800	6000	1800
Октябр 99й	9000	6000	3000
Ноябр 99й	2000	6000	-
Декабр 99й	11000	6000	5000
Январ 2000й	4000	6000	-

Мана шу жадвалдаги сўнгги устун, яъни тарифдан юқори бўлган суммаларни жамлаб йиғиндини 12 ойга бўламиз (3000 + 2000 + 4000 + 500 + 1000 + 1000 + 1800 + 3000 + 5000 = 21300 : 12 = 1775) ва ҳосил бўлган суммани таътилга кетишдан олдинги, яъни ҳисоблаш вақтидаги тарифга қўшамиз (6000 + 1775 = 7775).

Энди шу 7775 сўмни умумий белгиланган ўртача ойлик иш кунига (25,4) бўламиз ва чиққан сумманинг ишчининг таътил кунларига (айтайлик унинг таътили 18 кун) кўпайтирамиз (7775:25,4=306 х 18=5508 сўм).

Мана шу 5508 сўм ишчининг таътил пулидир.

Йил охирида ортиқча бажарилган соатлар учун ўрта махсус ва ҳунар-техника ўқув юртлари ўқитувчиларига қўшимча ҳақ ушбу соатлар бажарилаётган вақтда амалда бўлган ставкалар бўйича тўланади.

Саволингизга Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши ҳуқуқий нозири Насиба ТИЛЛАХЎЖАЕВА жавоб беради.

Савол: Мен пенсиядаман, аммо ҳали корхонада меҳнат қилиб келмоқдаман, йилига икки ойлик пенсиямни тўлиқ олиш ҳуқуқига эгаман. Ана шу ҳуқуқимни амалга оширишни расмийлаштириш тўғрисида тушунча берсангиз. Ишдан бўшаб кейин қайтадан муддатли меҳнат шартномаси тузиш шартми? Ёки қонунда бошқача йўллар ҳам борми?

С.РАЖАБОВА,
Сирдарё тумани.

Жавоб: Маълумки, 1996 йилнинг 1 январидан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг ҳудудида ишлаб турган пенсионерларга давлат пенсиялари уларнинг яшаш жойларида қуйидаги миқдорларда тўланмоқда: Иккинчи жаҳон уруши ногиронлари ва иштирокчилари, уларга тенглаштирилган шахсларга, иккинчи жаҳон уруши йилларида ҳарбий хизматни ўтаган ёки фронт орқасида ишлаган шахсларга, биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронларига, шунингдек Чернобиль фалокати оқибатида зарар кўрган шахсларга тайинланган пенсиянинг 100 фоизи;

— қолган бошқа ҳамма пенсионерларга, пенсионер тўлиқ ёки тўлиқ бўлмаган иш кунида бандлигидан қатъи назар, белгиланган пенсиянинг 50 фоизи.

Календар йили мобайнида икки ойгача тузилган муддатли меҳнат шартномаси билан ишлаётган пенсионерларга пенсия уларнинг истиқомат қилаётган жойларида тўла миқдорда тўланади.

Шу муносабат билан: илгари доимий ишга қабул қилинган ва иш берувчига календар йили мобайнида икки ойлик пенсиясини тўлиқ миқдорда олишни сўраб мурожаат қилган пенсионер билан муддатли меҳнат шартномасини қандай расмийлаштириш керак, деган ҳақли савол амалиётда тез-тез учраб туради.

Шуни айтиб ўтиш жоизки, шартнома муддатининг ўзгартирилиши ёлғиз унинг шартларидан бирини ўзгартиришдан иборат бўлиб, бу ходим билан меҳнатга оид муносабатлар бекор қилинишини мутлақо талаб қилмайди. Шу муносабат билан айрим раҳбарларнинг, гоҳида эса ижтимоий таъминот соҳасидаги айрим мансабдор шахсларнинг муддатли меҳнат шартномаси тузишни истаган пенсионер номуайян муддатга тузилган меҳнат шартномасини ўз хоҳишига кўра бекор қилиниши тўғрисида ариза бериши, кейин эса муддатли меҳнат шартномаси бўйича яна ишга кириши тўғрисидаги талаблари мутлақо ғайриқонунийдир. Бундай талаблар Меҳнат Кодексининг 96-ва 99-моддаларига зид ҳисобланади.

Ишлаб турган пенсионерлар билан шартнома муддати тўғрисидаги шартни ўзгартириш Меҳнат Кодексининг 96-моддаси 2-қисми талабларига мувофиқ расмийлаштирилиши керак. Унда меҳнат шартларини ўзгартиришни расмийлаштириш тартиби баён этилган. Шартнома муддати юзасидан шартни ўзгартиришни қуйидаги таҳрирда баён этамиз:

I-тоифали мухандис А.Орипов, 2000 йил 01.02 дан 2000 йил 01.04 гача муддатли меҳнат шартномаси бўйича ишлаётган ҳисоблансин.

Асос: — «Меҳнат шартномасининг... бандига киритилган ўзгариш».

Агар пенсионер ишга 1993 йил 1 декабргача оғзаки меҳнат шартномаси бўйича қабул қилиниб, кейинчалик бу шартномага унинг розилиги билан ёзма шакл берилмаган бўлса мазкур буйруқни чиқариш учун ишлаб турган пенсионернинг тегишли аризаси асос ҳисобланади.

Шартнома муддати тугаши билан тарафлар меҳнатга оид муносабатларни давом эттиришни хоҳлаган ҳолларда ҳам ишлаб турган пенсионер билан муддати ўтиши муносабати билан меҳнат шартномасини бекор қилмаслик ва уни яна номуайян муддатга ишга қабул этмаслик керак, чунки Меҳнат Кодексининг 105-моддаси 2-қисмига биноан, агар муддат тугаганидан кейин ҳам меҳнатга оид муносабатлар давом этаверса ва тарафларнинг бирортаси бир хафта давомида унинг бекор қилинишини талаб қилмаган бўлса, шартнома номуайян муддатга узайтирилган ҳисобланади.

Шу билан бирга Адлия вазирлиги томонидан 1995 йил 20 декабрда рўйхатга олинган, (кейин ўзгартириш ва қўшимчалар киритилган) «Ишлаб турган пенсионерларга пенсия тўлаш тартиби»га биноан иш берувчилар пенсионерлар билан муддатли меҳнат шартномалари тузганлиги ва уларнинг муддати ўтганлиги тўғрисида ижтимоий таъминот бўлимларига ахборот беришга мажбурлар.

Агар пенсионер ишлашни давом эттирса, у ҳолда шартнгома муддати тугаши билан унга иш жойидан тайинланган пенсиянинг фақат 50 фоизи тўланади.

Шу муносабат билан юқорида келтирилган ҳолда шартномага ўзгартириш киритиш ва тегишли буйруқ чиқариш керак. Буйруқ қуйидагича баён этилиши мумкин: «1-тоифали мухандис А.Орипов, 2000 йил 02.04 дан бошлаб номуайян муддатга тузилган шартнома бўйича ишлаяпти деб ҳисоблансин»

Асос: — «Меҳнат шартномасига киритилган ўзгартириш».

Саволингизга Ўзбекистон соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси ҳуқуқий нозири Карим МУХТОРОВ жавоб беради.

Савол: Ёшга доир пенсия оладиган шахс билан «Контракт» тузилса, у пенсияни тўлиқ миқдорда олиши мумкин экан. Шу тўғрими?

Қ.АҲРОРОВ.
Янгийўл тумани.

Жавоб: Амалдаги қонунлар билан кимлар, қайси ҳолда ишлаётган шахс ёшга доир пенсиясини тўлиқ олиши мумкинлиги белгилаб қўйилган.

«Контракт» иборасига келсак, «Меҳнат шартномаси» ва «Контракт» тушунчалари ўртасида ҳеч қандай фарқ йўқ.

Шундай экан, ҳар қандай шахс ишга кирганда у билан «Меҳнат шартномаси (контракт)» ёзма равишда тузилади.

«Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни 1993 йил 3 сентябрда қабул қилинган бўлиб, у 1994 йилнинг 1 июлидан эътиборан амалга киритилган. Бу Қонуннинг 53-моддасида ишлаб турган пенсионерларга пенсиялар иш ҳақи ёки даромадидан қатъи назар, тўлиқ миқдорда тўланиши кўрсатиб ўтилган эди. Лекин 1995 йилнинг 20 ноябрида «Ишлаётган пенсионерларга пенсия тўлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони қабул қилинди ва 1996 йилнинг 1 январдан эътиборан амалга киритилди.

Бу Фармонга асосан ишлаётган II жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронларига, биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронларига, Чернобиль фалокати туфайли жабрланганларга пенсия тўлиқ, қолган ишловчи пенсионерларга белгиланган пенсиясининг эллик фоизи миқдорида тўланиши белгилаб қўйилди.

Ушбу Фармон ҳозир ҳам амалда. Шунинг учун ходим «контракт» асосида ишга қабул қилинадими ёки «Меҳнат шартномаси» тузиладими, қатъи назар, (агар у Фармондаги имтиёзлардан фойдаланмаса) у тайинланган пенсиянинг фақат эллик фоизини олишга ҳақлидир.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва Ижтимоий-таъминот вазирликларининг 30 апрель 1996 йилдаги тушунтириш хатига мувофиқ фақат тайинланган пенсиянинг эллик фоизини олиш ҳуқуқига эга бўлган ва ишлаётган пенсионерлар ўзларининг розилиги билан бир йилда икки ойлик муддатда тўлиқ пенсия оладилар.

Яна бир қатор ишлаётган ходимлар борки, уларга 1999 йил 17 мартдаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хотин-қизларнинг ижтимоий муҳофазасини кучайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони билан тўлиқ миқдорда ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқи берилган.

Бу Фармонга асосан 1999 йилнинг 1 июлидан бошлаб, аёллар ёшга доир пенсияга чиққандан кейин ўрта ва кичик тиббиёт ходимлари, провизорлар, ногирон болаларнинг интернат уйларида, «Меҳрибонлик» уйларидаги тарбиячилар, шунингдек кутубхоначилар сифатида ишлашни давом эттираётган ва пенсияга чиқиш олдидан мазкур мутахассисликлар бўйича камида ўн йил стажга эга бўлган ҳолларда улар тўлиқ миқдорда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Фармон эълон қилингандан сўнг тушунтириш бериш тўғрисида кўплаб мурожаатлар бўлди. Бу саволларга нуқта қўйиш мақсадида Меҳнат ва Ижтимоий таъминот вазирликлари 1999 йил 5 ноябрда тушунтириш хати эълон қилди.

Ушбу тушунтириш хати ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1999 йил 17 мартдаги «Хотин-қизларнинг ижтимоий муҳофазасини кучайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонига асосан ишлаб чиқилган тартибнинг 2-бандига мувофиқ пенсияларни тўлиқ миқдорда тўлаш қуйидаги касбларда ишлаётган аёлларга ҳам жорий қилинади:

1. Ўрта ва кичик тиббий ходимларга:

- тиш шифокорлари:
- санитар авиацияси, санитар маорифи ва тиббий статистика фельдшерлари:
- санитар фельдшер - эпидемиолог, паразитолог, санитар шифокорларнинг ёрдамчилари:
- клиника, биохимия, бактериология, радиология санитар-гигиена лабораторияларининг фельдшер-лаборантлари (лаборантлар):
- марфологик тадқиқот (ўрганиш) билан банд бўлган фельдшер-лаборантлар.

2.Провизорларга:

провизор - бошлиқлар,
бошлиқ ўринбосарлари,
бўлим бошлиқлари,
бўлим бошлиғи ўринбосарлари,
технологлар,
аналитиклар.

3. Кутубхоначиларга:

- катта кутубхоначилар:
- штат бирлигида бир ходим кўзда тутилган кутубхоналарнинг кутубхона бошлиғи вазифасини бажарувчилар:
- катта библиографчилар.

Меҳнат шартномаси (контракт) тузилганда юқорида кўрсатиб ўтилганларга асосланиб, ишлаётган қайси пенсионерлар тўлиқ пенсия олиш ҳуқуқига эга эканлигига тўғри баҳо бериш керак.

Мирзо Муҳаммад Ҳайдар таваллудининг 500 йиллигига

«ТАРИХИ РАШИДИЙ»

Ўрта асрлар Шарқининг энг улуғ муаррихларидан бири Мирзо Муҳаммад Ҳайдар Дуғлот (1499-1551) бўлиб, унинг асосий асари «Тарихи Рашидий» деб номланади. Мазкур асар XV аср охири ва XVI аср биринчи ярмидаги Марказий Осиё ва унга қўшни ўлкаларнинг маданий-маънавий ҳаётини ўрганиш учун ҳам қимматли ва мўътабар манба ҳисобланади. Тошкентда туғилган ва шу жиҳатдан Ватанимиз пойтахти аҳлига ҳамшаҳар бўлган улуғ аждодимиз Мирзо Муҳаммад Ҳайдарнинг таваллудига 500 йил тўлиши муносабати билан алломанинг форс тилида ёзилган «Тарихи Рашидий» асаридан ўтмиш маданиятимизнинг буюк алломалари ҳақидаги айрим лавҳаларни ўзбек тилига таржима қилиб, ҳурматли ўқувчилар эътиборига ҳавола қилмоқдамиз. Мазкур лавҳалар асарнинг Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти хазинасида сақланаётган, XVII асрда кўчирилган 1430-рақамли қўлёзма нусхасидан таржима қилинди.

МИР АЛИШЕР ЗИКРИ

Унинг тахаллуси Навоийдир. Туркий шеърни ундан олдин ва ундан кейин, ундан кўпроқ ёки у айтган миқдорда ҳеч ким айтмагандир. Бу фанда у устоздир ва унинг туркий шеърлари шуҳрати мулло Жомийнинг форсий шеърлари шуҳратига тенгдир. Аммо унинг форсий шеърлари ҳам кўп бўлиб, форсийда «Фоний» тахаллусини олган. У Хожа Ҳофиз Шерозийнинг девонига жавоб айтган ва Хожа Хусравнинг «Баҳрул аброр» қасидасига ҳеч ким унинг даражасида жавоб айта олмаган. У қасида (Алишер Навоийнинг Хусрав Деҳлавий қасидасига жавоб тариқасида ёзган «Туҳфатул афкор» қасидаси)нинг матлаи будур:

Оташин лаъле ки, тожи
хисравонро зевар аст,
Ахгаре баҳри хаёли хом
пухтан дар сар аст.
(Подшоҳлар тожини
безовчи ёлқинли лаъл,
Бошидаги хом хаёлни
пишириш учун чўғдир).

Мир Алишер болалик пайтидан Мирзо Султон Ҳусайн билан дўстлашган. Мирзо подшоҳ бўлгач, унинг мулозиматига келди ва Мирзо унга беҳад эътибор кўрсатди. Мир эса фазлу ҳунар аҳлига нисбатан шунчалик эътибор кўрсатди. Чунончи, ўша замонда халқнинг турли табақаларидан пайдо бўлган фозил ва беназир одамларнинг аксари унинг саъй-ҳаракатлари туфайли етишиб чиққан эди.

Отасини Кичкина бахши дейишар ва у расмий вазифа эгаси эди. Мир Алишер амирлиги замонида тиришқоқлик кўргузди. Молу мулки шу даражага етдики, унинг мулкларининг ҳар кунги даромади ўн саккиз минг шоҳруҳий эди. Ўзининг амирлик анжомларини хизматкор ва ходимлар, зарробхона, отхона ва бошқа шоҳона иморатлар билан бирга Мирзо Ҳусайннинг ноибларидан бири, замоннинг ном қозонган сипоҳийси Мир Бобоялига топширди ва сипоҳийликни тарк этиб, Мирзога бошқа акобир ва аъёнлар қаторида хизмат қилди. Имкон бўлгани қадар ўзига мурожаат қилган одамларнинг арзларини уйида тинглаб, ҳожатларини раво қилди ва фазлу ҳунар аҳлини тарбият қилишда давом этди. Ўз мулкларидан келган даромаднинг барчасини охират учун хайрли ишларга сарфлади. Масжиду хонақоҳлар ва бошқа саноқсиз иморатлар қурдирдиким, бу замонда ҳам Хуросонда улардан кўплари сақланиб қолган. Камдан кам одамга бунчалик кўп иморат бунёд этмоқ муяссар бўлган бўлса керак. Унинг мураббийлигидан баҳраманд бўлмаган бирон фозил одам йўқ эди. У ўткир ақл эгаси ва юксак муомалали одам бўлиб, бошқалар ҳам ўзларидан шундоқ ўткир ақл ва юксак муомала зоҳир этишларини хоҳлар, аммо бу нарса одамларга мушкул бўлгани учун ранжиш ҳоллари юз бериб турарди. Мир Алишердан нозиклик ва тез хафа бўлишдан ташқари бошқа бирон нуқсон тополмасдилар. Фозил ва давлатманд одам-да, бутун азиз умрини қаноатда ўтказиб, хайрли ишларга машғул бўлди. Хулоса шуки, ўша ягона нуқсонни айтмаганда у фақат фазилатлар эгаси эди.

Мавлоно Султонали Машҳадий зикри қитъа ва мактублар битишда, хатни хоҳ йирик, хоҳ майда қилиб ёзишда, балки насх ва таълиқ, хатларида ҳам мавлоно Султонали Машҳадийга яккаламлик мусаллам бўлиб, ҳеч ким ундан олдин ва ундан кейин ҳам унга яқинлашишга доғи муваффақ бўлолмади. Хатнинг барча сифатлари ва нозикликларида у беназир эди. У хат қоидалари ҳақида бир рисола ҳам ёзган.

Мавлоно Султонали Машҳадий ўз фаолияти бошларида хатга ўзига алоҳида бир тус бериб битар ва бу одамларга ёқарди. Лекин ҳали уни зўр хаттот деб эътироф этишмаганди.

Мавлоно Жаъфар «Хамса» кўчиришни бошлаган, аммо бу иш тугамасдан қолганди. Мирзо Султон Абусаид сўради: «Бу ишни охирига етказа оладиган бирон одам борми?». Халқ орасида мавлоно Султонали шуҳрат қозонгани учун у ҳақда арзга етказишди: «Шу кунларда бир ёш йигит ном чиқарган. У бу масъулиятли ишни уддаламоғи мумкин». Мавлоно Султоналини келтириб, мавлоно Жаъфар кўчириб тугатишга улгуролмаган китобни кўрсатишди. Мавлоно Султонали дарҳол рози бўлди ва бир қисмини кўчиргач, Султон Абусаиднинг мулозимларидан бўлган машҳур хаттот Мавлоно Азҳарга элтиб кўрсатди. Мавлоно Азҳар ғазабланиб бақирди: «Шунақа услуб билан Мавлоно Жаъфарнинг «Хамса»сини тамомламоқчимисан?» У Султоналини бандга солдириб, товонларига таёқ билан урдирди ва икки кун бандда сақлади. Сўнгра ҳибсдан чиқартириб келтирди ва унга деди: «Ўғлим, сенинг катта қобилиятинг бор. Аммо сенинг хатинг ясамадир. Насхи таълиқнинг услуби унақа эмас». Кейин унга бир қитъани бериб «мана бу услубда ёзиш керак», — деди. Мулло Султонали Машҳадий ўзи шундай деганди: «Бу қитъани олиб бориб машқ қилдим. Машқлардан сўнг насхи таълиқ услуби қанақалиги менга аён бўлди. Бунгача хатимда услуб йўқлигидан огоҳ эмасдим ва унинг пишиқ-пухта ва тозалигидан мағрурланиб юрардим. Услубсиз хатни эса хат демаса ҳам бўлади».

Бугунги кунда мулло Султонали Машҳадийдан шунчалик миқдорда асарлар қолганки, унга ақл бовар этмоғи мушкулдир. Оламдаги мамлакатларнинг кўпчилигидаги қалам аҳли орасида унинг бирон қитъаси ёки кўчирган китобига эга бўлмаган киши кам топилса керак. Жаҳондаги подшоларнинг кутубхоналарида мулло Султонали Машҳадий кўчирган бир-иккита китоб бўлмаса, уни кутубхона деб ҳисоблашмайди. Бу ҳол ажойибдир.

НОЗИК ИСТЕЪДОД ЭГАСИ

Мусаввирлардан бири Шоҳ Музаффар бўлиб, у устод Мансурнинг ўғли эди. Султон Абусаид замонида устод Мансурдан яхшироқ мусаввир йўқ эди. Мўйқалами ингичка ва нозик бўлиб, Шоҳ Музаффардан бошқа ҳеч кимнинг мўйқалами уникига тенглашолмасди. Олишув манзараларини ғоят пухта ишлаган, аммо Шоҳ Музаффар бу соҳада ундан кўп маротаба ўзиб кетган. Шоҳ Музаффарнинг мўйқалами ғоят нозик, соф, нафис ва пишиқ бўлиб, бўёқлари томошабиннинг кўзини қамаштиради. У йигирма тўрт ёшида вафот этди ва ўз умри мобайнида саккизта тўпламни тамомлашга улгурди. Унинг чала қолган расмлари ҳам баъзи одамларда топилади ва бу санъат устозлари уларни ғоят қадрлайди.

Камолиддин Беҳзод мусаввирларнинг устози эди. Унинг қўли Шоҳ Музаффарникичалик нозик бўлмаса-да, лекин қалами уникидан пишиқроқ, чизган расмининг тарҳи ва тузилиши уникидан афзалроқ эди.

Эски замонларда Ироқ подшолари бўлган ҳалокуий хонлар сулоласи даврида Хожа Абдулҳай деган киши яшаб ўтган. Бу санъат аҳлининг эътиқодига қараганда у валий бўлган экан. Ўз умри охирида тавба қилиб, ҳар жойда ўз ишларини топса, уларни ўчирган ёки куйдириб ташлаган экан. Шу сабабли унинг ишларидан фақат озгинаси сақланиб қолган ва ғоят ноёбдир. Мўйқаламининг софлиги, нозиклиги ва пишиқлиги, ҳамда тасвирий санъатнинг барча сифатлари бўйича унга ўхшаш бошқа одам пайдо бўлмаган. Хожа Абдулҳайдан кейин Шоҳ Музаффар ва Беҳзод бўлиб, улардан кейин то бизнинг кунларгача уларга тенг келадиган бошқа киши пайдо бўлмади. Бу ҳар иккаласини Мир Алишер тарбият қилган.

Мавлоно Мирак наққош замон ажойиботларидан бири бўлиб, Беҳзоднинг устозидир. Расмлари тарҳининг асоси Беҳзодникидан пухтароқдир. Ишининг бажарилиши Беҳзодникичалик бўлмаса-да, ўзининг барча ишларини дуч келган жойда — сафарда ва манзилда, Мирзо Ҳусайн ҳузурида, уйда ёки очиқ ҳавода бажарган ва ҳеч қачон ҳужра ва қоғозликка боғланиб қолмаган. Шуниси ажабланарлики, ушбу барча машғулотлар билан бирга ҳар турли паҳлавонлик машқлари билан ҳам шуғулланардики, улар тасвир чизиш ва наққошлик касбига мутлақо зид эди. Кўпроқ тўқмоқ уриш ва бошқа шу каби паҳлавонлик машқлари билан шуғуллангани учун, худди шу мавзуга оид қизиқарли расмларни жам қилгани билан шуҳрат қозонган.

Яна бир мусаввир устод Бобо Ҳожидир. Унинг мўйқалами яратган тасвирлар пишиқ, аммо асоси номутаносиброқ. Бутун Хуросонда тарҳ, нақш ва бурчакли шакллар чизишда тенги йўқ эди. Айтишларича, бир мажлисда ҳунарини кўрсатиш учун элликта ярим айлана чизган. Паргор билан текширганларида улар бир-биридан фарқ қилмаган, яъни бири бошқасидан қилчалик ҳам катта ёки кичик бўлмаган.

Мавлоно Дарвиш Муҳаммад каминанинг устози ва Шоҳ Музаффарнинг шогирдидир. Мўйқаламининг ингичкалиги жиҳатидан тенги йўқдир, ҳатто Шоҳ Музаффардан ўзиб кетган, аммо тасвирда мутаносиблик, пишиқлик ва гўзаллик тарафидан заифроқдир. Олишув манзараларини жуда хом ишлаган. У найзаси учида шерни кўтариб турган суворий тасвирини шу қадар майда қилиб чизганки, бунинг барчасини битта гуруч билан бекитса бўлади.

НАЙ НАВОСИ

Улардан бири Ҳофиз Басирдир ва барчанинг фикрига кўра унга ўхшаш муғанний бўлмаган. Шундай овозалар борки, у бир куни баҳорда боғда шеър ўқиганида булбул, мусича ва саъва каби қушларнинг атрофида йиғилиб, боши ва елкасига қўниб олишган.

Ҳофиз Ҳасанали унинг шогирдидир. Баланд овози бор эди. Мураккаб ва мазмундор ашулаларни ғоят латиф куйларди.

Устод Сайид Муҳаммад Ғижжакий ва Мазҳар Удий ғижжак ва удда моҳир эдилар, аммо устод Қулмуҳаммад иккаласини ҳам ҳар икки созда ортда қолдирарди. Унинг беназир куйлари бор.

Яна бири устод Шайхий Нойидир. У барча созларни бошқа жамики устодлардан яхшироқ чаларди, аммо най ўзининг асосий соҳаси бўлгани учун, най чалиш билан машҳур эди.

Шундай қилиб барча фозиллар, санъаткорлар ва ихтирочилар орасида беназир ва ўхшаши бўлмаган кишилар бор эди. Уларнинг барчасининг шарҳини баён қилиш мушкулдир. Хуросондаги бутун фозл ва санъат аҳли Мир Алишер Навоийнинг тиришиши ва тарбияти натижасида юзага чиққан.

Форс тилидан Ғулом КАРИМ таржимаси.

Болалар дунёқарашининг шаклланишида тасвирий санъат фанининг алоҳида ўрни бор. Айниқса «Таълим тўғрисида»ги қонун ҳамда Миллий дастур қабул қилингач, бу фан мактабларда янада чуқурроқ ўқитила бошланди.

Наманган туманидаги 37-ўрта мактабнинг олий тоифали ўқитувчиси Валижон Абдуллаев бир неча йиллардирки тасвирий санъат фанидан ёшларга сабоқ бериб келади. Ўз соҳасини пухта ўзлаштирган ана шу муаллимнинг ижодий чиқишлари ва илмий изланишлари бир неча бор туман ва вилоят ўқитувчилари ўртасида оммалаштирилган.

Суратда: Валижон Абдуллаев ўқувчилар томонидан тайёрланган тасвирий санъат намуналарини намойиш этаяпти.

Р.АЛЬБЕКОВ олган сурат.

Истиқлол берган имкон

ТЕРМИЗ КЎРКИ

Термиз шаҳрининг 2500 йиллигини дунё миқёсида кенг нишонлаш ҳақидаги ЮНЕСКО нинг 30 сессияси қабул қилган қарордан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳам ана шу санани нишонлаш тўғрисида қарор қабул қилди. Бу борада «Сурхон-сайёҳ» жамоа корхонаси ва халқаро «Олтин мерос» хайрия жамғармасининг вилоят бўлимлари бир қатор ишларни амалга оширишди.

Ўзбекистон мустақиллиги сабаб, ҳамиша ёпиқ бўлиб келган Термиз шаҳри кундан-кунга кўркамлашиб бормоқда. Ҳатто, жаҳоннинг энг йирик ва иқтисодий жиҳатдан ривожланган Япония, Англия, Германия давлатларидан юзлаб сайёҳларнинг ташриф буюриши бу шаҳарнинг қадимий ва навқиронлигидан дарак беради. Аслида ҳам Сурхон воҳаси Термиз туманидаги Ал-Ҳаким ат-Термизий, Фаёзтепа, Султонсаодат, Шеробод туманидаги Исо Термизий мақбаралари, Шўрчи туманидаги Далварзинтепа, Жарқўрғон миноралари ва бошқа тарихий обидалари билан бутун дунёга машҳурдир.

Айниқса, «Алпомиш» достони 1000 йиллигининг кенг нишонланиши муносабати билан Термиз шаҳри ва Бойсун тумани марказларида ташкил этилган боғлар, чиройли шарқона усулда қурилган иморатлар, кўркам кўчаларнинг ободлигини кўрган кўзлар қувнаб кетади. Шу боисдан Термизга кўплаб давлатлардан ва республикамизнинг барча вилоятларидан сайёҳларнинг келиши кун сайин кўпаймоқда. Ҳукумат қарорида туризм инфратузилмасининг ривожига алоҳида эътибор берилганлиги ҳам бежиз эмас.

- 2001 йилда кенг нишонланадиган Термиз шаҳрининг 2500 йиллиги муносабати билан воҳамиз ҳудудидаги Ал-Ҳаким ат-Термизий, Исо Термизий мақбаралари қайта таъмирланди. Қирққиз, Султонсаодат каби тарихий обидаларни қайта таъмирлашга киришилди.

Куни-кеча йўлларни то Термизга қадар қайта таъмирлаш ишлари бошланди. Вилоятдаги ҳар бир қадимий ёдгорликлар, мақбаралар ёнида «Кем-пинг» меҳмонхоналари қурилиши бошланди. Термиз шаҳридаги туристлар учун махсус кичик меҳмонхоналар қурилиши режалаштирилди, - дейди биз билан суҳбатда «Сурхон-сайёҳ» жамоа корхонаси раҳбари В. Жўраев.

Мазкур қарор асосида «Олтин мерос» халқаро хайрия жамғармаси ташаббуси билан Термиз Давлат Университетининг юқори босқич талабалари ўртасида «Санамлар сарвари» кўрик-танлови ҳам ўтказилди. Танлов иштирокчилари воҳа тарихи, ўтмишдан садо бериб турган тарихий обидалар, археологик ёдгорликлар, буюк аждодларимиз қолдирган маданий меросларни қанчалик билишларини, айнан Шарқнинг буюк алломаси Ал-Ҳаким ат-Термизий меъморий мажмуида намойиш қилдилар.

Қилинган эътиборли ишлардан яна бири Термиз отанинг ҳаёти ва ижоди ҳақида халқаро «Олтин мерос» хайрия жамғармаси қошида ташкил қилинган «Мерос фильм» киностудияси ижодкорлари билан биргаликда, вилоят ҳокимлигининг буюртмаси билан 7 қисмдан иборат «Ҳаким ат-Термизий» телефильми суратга олинди.

Нафсиламбирини айтганда, Термиз тарихи Ватан тарихи эканлигини ҳис қилган ҳар бир сурхондарёликнинг қилажак ишлари ҳали олдинда.

Рустам ДАВЛАТ,
«Ишонч» мухбири.

Футбол

ЯНГИ МАВСУМ НАФАСИ

IX миллий чемпионатимиз ўйинлари ва 1999-2000 йилги биллур соврин мусобақаларига қуръа ташланди. Унга кўра, мамлакат кубогининг чорак финал босқичига йўлланмани қўлга киритган жамоалар рақиблари маълум бўлди:

А. «Навбаҳор» - «Дўстлик»
В. «Пахтакор» - «Насаф»
С. «Нефтчи» - «Семурғ»
Д. «Самарқанд» - «Сўғдиёна»

Мазкур 8 жамоа ўртасидаги 1/4 финалнинг илк учрашувлари 5 март куни дастлаб номи кўрсатилган жамоалар майдонида, жавоб ўйинлари эса 10 март куни рақиб жамоалар майдонида ўтказилади. Ярим финалда ""А'' - ""С'' ҳамда ""В'' - ""Д'' жуфтликларининг ғолиблари 6 май - 18 июн кунлари ўзаро икки бор учрашишади. Финал ўйини эса 28 июн куни Тошкентда, марказий «Пахтакор» ўйингоҳида ўтказилади.

Жойларда футболни ривожлантириш мақсадида ЎРФФ қарори билан ""Сурхон», «Гулистон» («Янгиер» жамоасининг номи ўзгартирилган ҳолда вилоят марказига кўчирилган.), «Орол» ҳамда «Қизилқум» жамоалари олий табақага ўтказилгани учун бу йил олий лигада 20 та жамоа иштирок этади. Шу боис, жамоаларга иқтисодий жиҳатдан қулайлик туғдириш учун қатнашувчилар «Металлург» - «Трактор», «Орол» - «Хоразм», «Сўғдиёна» - «Гулистон», «Пахтакор» - «Семурғ», «Нефтчи» - «Андижон», «Насаф» - «Сурхон», «Дўстлик» - «Кимёгар», «Қизилқум» - «Бухоро», «Навбаҳор» - «Темирйўлчи», «Самарқанд» - «Зарафшон» каби ўнта ҳудудий жуфтликларга ажратилди.

Шундай қилиб, олий табақа баҳслари анъанавий тарзда 18 мартда бошланади. 22 июн куни биринчи давра ўйинлари поёнига етгач, бир ойлик танаффус эълон қилинади. Октябр ойида миллий терма жамоамиз Осиё чемпионати финал босқичида қатнашишини боис чемпионат ўйинлари яна бир ойга тўхтатилади. Ноябр ойининг сўнгида эса IX миллий чемпионат учрашувлари поёнига етади.

I тур. 18 март (шанба).

1. «Металлург» - «Орол»
2. «Трактор» - «Хоразм»
3. «Сўғдиёна» - «Сурхон»
4. «Гулистон» - «Насаф»
5. «Пахтакор» - «Андижон»
6. «Семурғ» - «Нефтчи»
7. «Дўстлик» - «Қизилқум»
8. «Кимёгар» - «Бухоро»
9. «Навбаҳор» - «Зарафшон»
10. «Темирйўлчи» - «Самарқанд»

Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси Тошкент Давлат техника университети ректори, академик Миркомилов Тўлқин Миромиловичга волидаи муҳтарамаси **Фароғат ая МИРКОМИЛОВАнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

МУРАККАБ ОПЕРАЦИЯДАН СЎНГ

Қўшалоқ туғилган қизалоқлар уйқудан кўзларини очадилару, ўзларини бошқа-бошқа кроватда кўриб ҳайратдан анграйиб қолдилар. Ахир, улар олти йил бирга юриб, бирга турдилар, бир кроватда ётдилар. Бугун уларни ажратишибди-да!

Итальян докторлари 5 соатлик операциядан кейин бу қўшалоқ қизларни бир-бирларидан ажратиб, ҳақиқий «Фотима-Зуҳра» ҳолига келтирган эдилар.

Операциядан кейин қизалоқлар шифокорларга «Велосипедда сайр қилгимиз келаяпти» дедилар.

Ўн кундан кейин қизалоқлар кровати устидаги кислородли резина ёстиқлар олиб ташланди ва улар ўн кунлик «айрилиқ»дан сўнг биринчи бор қўл беришиб кўришдилар.

А.АЛИЕВ.

Инсон номига иснод

МОЛ ЎҒРИСИ

Ички ишлар идоралари ходимлари кейинги пайтларда қишлоқ хўжалиги соҳасидаги жиноятчиликнинг олдини олиш борасида ҳам самарали хизмат қилишмоқда. Айни кунларда ғалла майсаларининг пайҳонгарчилигига, хусусий мулк ва чорва молларини ўғирлаш ҳолатларига қарши кескин чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, жойларда муваффақиятли амалга оширилмоқда. Бунда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларга кенг жамоатчилик ва маҳалла посбонлари кўмакдош бўляптилар. Аммо айрим эгриқўл фуқаролар ўзгаларнинг молларига кўз олайтиришмоқда.

Яқинда Жиззах вилояти ички ишлар идоралари ходимлари фуқароларнинг чорва молларини ўғирлаш билан шуғулланиб келган жиноий гуруҳ кирдикорларини фош қилишди. Аниқланишича, муқаддам судланган Зомин туманилик Норбобо Соатов, Зарбдор туманида истиқомат қилувчи Маҳмуд Тоиров ва Сайдулло Шобердиевлар туман қишлоқларида кўплаб ўғирликларни содир этишган. Улар Тоғайтўпи қишлоғида яшовчи Холбой Эшмуродовнинг 6 бош қорамолини ҳайдаб кетишиб, Хайробод қишлоғида ўзларининг жиноий шерикларига пулламоқчи бўлишганда, жиноят устида қўлга олинди. Моллар ўзининг қонуний эгасига қайтарилди. Ҳозир ушбу ҳолат бўйича тергов ишлари олиб борилмоқда.

Кези келганда шуни айтиш керакки, кўнгилсиз ҳодисаларнинг рўй беришига баъзан фуқароларнинг ўзлари ҳам сабабчи бўлмоқда.

— Дарҳақиқат, инсон меҳнат қилганидан кейин роҳатини ҳам кўрмоғи лозим, - деди Жиззах тумани милиция участкаси бошлиғи Қувондиқ ака Қурбонов. - Мисқоллаб йиққанини нобакор бир неча дақиқада ўмариб кетса, рўзғорига яраб турган қорамол ё қўй-эчкиларини бамайлихотир ҳайдаб кетса-ю, эгаси билмай қолганлигини қандай баҳолаш мумкин? Шунчалар ҳам бепарво бўладими киши?! Ахир, огоҳроқ, ҳушёррок бўлмоқни қанчалар такрорласак-да, улар молларини далаларда қаровсиз қолдириб, масъулиятсизлик қилишмоқда.

Шу ўринда яна бир ўғирликка эътиборингизни қаратмоқчиман. Хулқи бузилганнинг рисқи узилган бўлишлигини тушунса-да, Тошкент вилояти Бекобод туманида яшовчи, ҳеч қаерда ишламайдиган Саид Мухторов жиноятга қўл уради. У Далварзин жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи Шойим Собировнинг уйидан тунда битта ё иккита эмас, «бор-йўғи» 5 бош молларини ўғирлаб кетади. Уялмай-нетмай бир оилани чинқиратиб кетмоқчи бўлган бу йигитни милиция ходимлари далилий ашёлар билан ҳибсга олдилар. Моллар эса эгасига қайтарилди. Аммо...

...Бир одам машойихдан:

— Элдан ҳаё қилиш, уялиш қандай бўлади? - деб сўрабди.

— Элдан ҳаё қилиш дейилганда, аввало, уларга озор етказмаслик, ёмон сўзлар билан ҳақорат қилиб, улардан юз ўгирмаслик, сўз билан мурожаат қилганда, тескари қараб ҳижолат қилмаслик, уларнинг табиатини кир қиладиган ва нафратини келтирадиган ҳар қандай сўздан ва ишдан воз кечиш каби сифатлар тушунилади. Агар сен бу ярамас сифатларни ишга солсанг, ундан сен учун ҳеч қандай фойда йўқ. Аксинча, унинг ёмон оқибатлари ўзингга қайтади, - деб жавоб берган эканлар.

Қиссадан ҳисса шуки, бундан нафақат кишиларга озор етказиш, балким кўнглини оғритмоқликдан тийилиш лозимлигини, бировга жафо истасанг, ўзингга зиён бўлишини илғаб олиш қийин эмас. Қўли эгри кимсалар бунинг мағзини олдинроқ чақишганида, бугун тиконли сим ортида афсус надоматлар қилмаган бўларди.

Шерали АНВАРОВ.

ISHONCH

МУАССИС:
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир
Мирғиёс ҚАЮМОВ
Таҳрир ҳайъати:
Ж.Алимхўжаева, М.Одилова, Э.Воҳидов, С.Остонов, М.Расулов, Э.Ёқубов, В.Зверев (бош муҳаррир ўринбосари- «Ишонч-Доверие»), М.Олимов, М.Содиқов, Н.Рафиқов.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Котибият 56-52-78, 136-58-45; Хатлар бўлими 56-85-43; Реклама, эълонлар бўлими 56-87-73

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи; 133; 134

Газетага 1998 йил 11 июлда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 00005 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Умумий адади 13.096 нусха. Сотувда эркин нархда.

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Босишга топшириш вақти - 20.00

Буюртма Г— 025. 1 2 3 4 5 6